ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Настаўніцкая газета

Выходзіць з 20 снежня 1945 года

№ 54(5236)
Чацвер, 17 мая 2001 года

Кошт у розніцу — 51 руб.

Пра што б хацелася сказаць на II з'ездзе настаўнікаў Рэспублікі Беларусь

Немаўляты на самаабслугоўванні?

Наш горад Гродна заўсёды славіўся тым, што дашкольныя ўстановы ніколі не адчувалі цяжкасцяў у камплектаванні педагагічнымі кадрамі. Педагагічнае вучылішча справна пастаўляла выпускнікоў, не абдзялялі сваёй увагай яслі-садкі і настаўнікі, якія змянілі сваю прафесію на прафесію выхавальніка. Не было клопату з наборам тэхнічнага персаналу.

Сёння дзіцячыя дашкольныя ўстановы сутыкаюцца з праблемай, як знайсці кадры на месца тых, хто звольніўся. Адток людзей адбываецца з-за нізкай заработнай платы, незадаволенасці ўмовамі працы. Сёння любы работнік ясляў, ці то загадчык, ці то памочнік выхавальніка, атрымлівае зарплату, ніжэйшую за пражытачны мінімум.

З 1 студзеня 2001 года ў дашкольных установах уведзены стаўкі псіхолага, дзённай сястры, але смешны аклад у 13 тысяч рублёў прывабіў нямногіх.

Работнікі сістэмы адукацыі даўно чакаюць вырашэння пытання з аплатай іх працы. Будзе годная зарплата — знікне праблема забеспячэння ўстаноў кадрамі. Рэшткавы прынцып фінансавання дашкольных устаноў прывёў да таго, што матэрыяльная база дзіцячых садкоў не папаўняецца цацкамі, матэрыяламі для заняткаў, не выдзяляюцца будаўнічыя матэрыялы для рамонту памяшканняў, у недастатковай колькасці паступаюць мыючыя і гігіенічныя сродкі. Няма грошай для рамонту сапсаванага абсталявання ці замены яго на новае.

Да гэтага часу не вырашана пытанне аб памяншэнні рабочага тыдня выхавальніка з 36 гадзін да 30.

Работа з дзецьмі — гэта асаблівая работа, якая патрабуе самааддачы, самападрыхтоўкі, шырокага кругагляду, ведаў, цярпення, затраты фізічных і маральных сіл. Рабочы дзень па дванаццаць гадзін не прыбаўляе педагогу здароўя, тым больш што працуе ён не ў цішыні кабінета.

Неаднаразова работнікі дашкольных устаноў ставілі перад Міністэрствам адукацыі пытанне аб памяншэнні напаўняльнасці груп дзецьмі ў сувязі з нізкай нараджальнасцю ў краіне. Аднак да гэтага часу камплектаванне засталося ранейшым у садаўскіх групах — па 20 дзяцей, у ясельных — па 15.

Колькасць пытанняў, якія трэба вырашыць, з кожным днём павялічваецца. З новага навучальнага года пасадзе старшага выхавальніка надалі новы статус — зрабілі яго намеснікам загадчыка па асноўнай дзейнасці. Але ў аснове дзейнасці намесніка як была, так і засталася педагагічная работа. "Новаспечаныя" намеснікі адразу ж страцілі надбаўку за катэгорыю і права на атрыманне грошай на літаратуру. Шаўцы засталіся без ботаў.

Сёння дашкольныя ўстановы патрабуюць эфектыўнай дапамогі, якая не павінна зводзіцца да чарговай праверкі кантралюючымі органамі. Калі сёння дзяржава адвернецца ад праблем устаноў адукацыі і выхавання, то заўтра яна атрымае хворае грамадства, таму што каля маленькага чалавечка ў перыяд яго станаўлення не акажацца мудрага настаўніка. А можа мудрая дзяржава спадзяецца, што немаўляты пяройдуць на самаабслугоўванне?

Тамара НАВУМАВА,
выхавальнік дзіцячага сада № 96 Гродна.

У Міністэрстве адукацыі Рэспублікі Беларусь

Пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 25 красавіка 2001 г. № 28 па ўзгадненні з Міністэрствам фінансаў і Міністэрствам працы ў Прыкладнае палажэнне аб агульнаадукацыйнай школе, зацверджанае загадам міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 28 чэрвеня 1993 г. № 203, унесена змяненне. Пункт 4 дадзена Прыкладнага палажэння выкладзены ў наступнай рэдакцыі: "Агульнаадукацыйная школа дзейнічае на падставе статута, які распрацоўваецца ў адпаведнасці з грамадзянскім заканадаўствам Рэспублікі Беларусь і дадзеным Прыкладным палажэннем. Статут агульнаадукацыйнай школы зацвярджаецца заснавальнікам. Дзяржаўная рэгістрацыя ствараемай (рэарганізуемай) агульнаадукацыйнай школы як юрыдычнай асобы, змяненняў і дапаўненняў у статут агульнаадукацыйнай школы ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі."

Пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 25 красавіка 2001 г. № 29 у Правілы атэстацыі, пераводу, арганізацыі экзаменаў і выпуску вучняў агульнаадукацыйных школ Рэспублікі Беларусь, зацверджаныя загадам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 25 кастрычніка 1999 г. № 642, унесена змяненне. Пункт 14 дадзеных Правілаў выкладзены ў наступнай рэдакцыі: "У агульнаадукацыйных школах Рэспублікі Беларусь выпускныя экзамены праводзяцца ў 9 класах за курс базавай школы і ў 11 (12) класах — за курс сярэдняй школы.

У спецыяльных агульнаадукацыйных школах (школах-інтэрнатах) выпускныя экзамены праводзяцца ў 9 (10) класах за курс базавай школы і ў 11 (12) класах — за курс сярэдняй школы.

Вучні 11 (12) класаў па жаданні могуць праходзіць цэнтралізаванае тэсціраванне, парадак і тэрміны правядзення якога вызначаюцца Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Патрабаванні, што прад'яўляюцца на экзаменах і пры цэнтралізаваным тэсціраванні да ведаў, уменняў і навыкаў вучняў, вызначаюцца вучэбнымі праграмамі.

Пісьмовыя работы, вусныя адказы і вынікі цэнтралізаванага тэсціравання вучняў па кожным прадмеце ацэньваюцца ў адпаведнасці з зацверджанымі Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь нормамі ацэнкі ведаў, уменняў і навыкаў вучняў агульнаадукацыйных школ.

Вынікі цэнтралізаванага тэсціравання па аднаму або некалькіх прадметах могуць па заявах вучняў залічвацца экзаменацыйнымі камісіямі агульнаадукацыйных школ у якасці адзнакі выпускнога экзамену па адпаведнаму прадмету і ўлічвацца пры выстаўленні падагульняючых адзнак. У гэтым выпадку выпускны экзамен па прадмету вучні не здаюць".

Міністэрства адукацыі 10 мая 2001 г. за № 06-13/230 накіравала ўпраўленням адукацыі абласных і Мінскага гарадскога выканаўчых камітэтаў пераводную шкалу тэставага бала ў пяцібальную шкалу адзнак ведаў вучняў, якія прайшлі ў 2001 г. цэнтралізаванае тэсціраванне па беларускай і рускай мовах, матэматыцы і фізіцы, для выстаўлення станоўчай адзнакі за выпускны экзамен у 11 класе агульнаадукацыйных школ, гімназій і ліцэяў.

Шкала пераводу тэставага бала ў пяцібальную шкалу адзнак

Прадмет	Пяцібальная шкала			
	2	3	4	5
	Інтэрвал тэставых балаў			
1. Беларуская мова	0-40	41-55	56-70	71-100
2. Руская мова	0-40	41-55	56-70	71-100
3. Матэматыка	0-37	38-53	54-80	81-100
4. Фізіка	0-40	41-51	52-75	76-100

У сувязі са змяненнем даты заканчэння цэнтралізаванага тэсціравання выпускнікоў сярэдніх агульнаадукацыйных навучальных устаноў Міністэрства адукацыі пісьмом ад 14 мая 2001 г. № 06-13/242 прадоўжыла тэрмін падачы выпускнікамі агульнаадукацыйных школ, гімназій і ліцэяў кіраўнікам гэтых навучальных устаноў заяў і прадстаўленне сертыфікатаў для рашэння пытання аб заліку вынікаў цэнтралізаванага тэсціравання ў якасці адзнакі выпускнога экзамену да 25 мая ўключна.



15 мая Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка сустрэўся з вучнямі — пераможцамі міжнародных алімпіяд 2000 года.

НА ЗДЫМКУ: Аляксандр Лукашэнка з вучнямі — пераможцамі міжнародных алімпіяд.

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БЕЛТА.

Навіны

Цікавая сустрэча

Мінскі каардынацыйна-інфармацыйны цэнтр дзіцячых ініцыятыў сумесна з ініцыятыўнай групай "Цэнтр цікавых спраў" правёў на базе сярэдняй школы № 192 дыскусійную сустрэчу "Праблемы, з якімі мы сутыкаемся. Ці ёсць выйсце?"

28 прадстаўнікоў шаснаццаці грамадскіх аб'яднанняў і дзіцячых ініцыятыў Мінска і Заслаўя вызначылі і прааналізавалі найбольш важныя праблемы, з якімі сутыкаюцца дзеці ў сваім жыцці. Напрацоўкі ўдзельнікаў дыскусійнай сустрэчы, у якіх адзначаецца адсутнасць фінансавай самастойнасці большасці дзяцей і моладзі Беларусі, пагаршэнне іх здароўя з-за неадпаведнага ладу жыцця, немагчымасць удзелу дзяцей у вырашэнні грамадска значных праблем з-за безадказнасці чыноўнікаў і нежадання іх ісці на рэальнае супрацоўніцтва, будуць выкарыстаны падчас распрацоўкі глабальнага парадку дня ў інтарэсах дзяцей (2001-2010 гг.), які будзе прыняты сёлета ў верасні на Спецыяльнай сесіі Генеральнай асамблеі ААН.

"Усё ў маіх руках"

Пад такой назвай у Чэрвені Мінскай вобласці адбылася дыскусійная сустрэча прадстаўнікоў дзіцячых ініцыятыў і грамадскіх аб'яднанняў, праведзеная Мінскім каардынацыйна-інфармацыйным цэнтрам дзіцячых ініцыятыў у межах праекта "Глабальны рух у інтарэсах дзяцей".

Падлеткам было прапанавана выказацца аб праблемах, з якімі яны сутыкаюцца ў сваім жыцці. Гаварылася аб цяжкасці быць пачутымі падчас прыняцця рашэнняў, якія непасрэдна іх тычацца, прычым не толькі на гарадскім узроўні, але і ў школе, і ў сям'і. Падлеткі намячаюць таксама канкрэтныя дзеянні па вырашэнні сваіх праблем — "Змяніць сістэму адукацыі, каб не загружаць дзяцей непатрэбнымі ведамі, а даваць ім магчымасць набываць жыццёвыя ўменні ў сучасным грамадстве", "Нарэшце, пабудаваць басейн у горадзе і адкрыць сталовую, дзе за невялікую плату дзеці мелі б магчымасць паесці", "Каб захоўвалася ўрачэбная тайна і аказвалася кампетэнтная медыцынская дапамога".

Вынікам сустрэчы стала дыскусія аб ролі саміх дзяцей у вырашэнні ўласных праблем. Высветлілася, што большасць з прысутных чакае, каб іх праблемы вырашалі бацькі, настаўнікі, улады. Прагучала і думка, што некаторыя праблемы могуць пачынаць вырашаць самі дзеці. Але для гэтага ім недастаткова інфармацыі аб сваіх рэальных правах.

Дарослыя ў дзіцячым руху

У Чэрвеньскім раённым цэнтры пазашкольнай работы адбыўся семінар "Дарослыя ў дзіцячым руху: досвед і праблемы". У семінары ўзялі ўдзел намеснікі па выхаваўчай рабоце і педагогі-арганізатары базавых і сярэдніх школ Чэрвеньскага раёна.

Перад прысутнымі выступілі супрацоўнікі Мінскага абласнога інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кіруючых работнікаў і спецыялістаў сістэмы адукацыі і Мінскага каардынацыйна - інфармацыйнага цэнтра дзіцячых ініцыятыў, які створаны ў межах праекта "Глабальны рух у інтарэсах дзяцей".

Удзельнікі абмеркавалі сутнасць дзіцячага самакіравання, параўналі функцыі дзіцячых грамадскіх аб'яднанняў і дзіцячых ініцыятыў, а таксама падзяліліся ўласнымі дасягненнямі ў эфектыўнай рабоце з падлеткамі ў межах пазакласнай дзейнасці. Шырока былі прадстаўлены дасягненні па рэалізацыі праекта "Глабальны рух у інтарэсах дзяцей", скіраванага на работу з рэгіянальнымі дзіцячымі ініцыятывамі.

Будучыню будуем разам

У Заслаўі Мінскі каардынацыйна-інфармацыйны цэнтр дзіцячых ініцыятыў сумесна з сацыяльна-педагагічным грамадскім аб'яднаннем "Чазенія" правялі круглы стол "Будучыню будуем разам". Удзельнікамі былі прадстаўнікі дзіцячых ініцыятыў і дзяржструктур па рабоце з дзецьмі і моладдзю Заслаўя, Радашковіч і Ратамкі, якія сфармулявалі і прааналізавалі асноўныя праблемы, з якімі сутыкаюцца хлопцы і дзяўчаты ў паўсядзённым жыцці. Падчас дыскусіі была зроблена спроба знайсці шляхі вырашэння дзіцячых праблем на мясцовым узроўні.

Вольга ДУБОВІК.

Супрацоўніцтва

Кантынуум — адзінства думкі

На пачатку мая Еўрапейскі гуманітарны універсітэт і Мінскі міжнародны адукацыйны цэнтр выступілі з сумеснай ініцыятывай правядзення публічных лекцый "Кантынуум" выдатнымі замежнымі дзеячамі ў сферы палітыкі, бізнесу, культуры і навукі.

7 мая першым госцем арганізатараў стаў вядомы польскі кінарэжысёр Кшыштаф Занусі. Для аматараў і знатакоў кінамастацтва ў Беларусі яго творчыя дасягненні маюць асаблівае значэнне — як прыклад багатага і бездакорнага ў маральных адносінах творчага лёсу, як прыклад гуманісцкай традыцыі ў асяроддзі інтэлігенцыі Цэнтральнай і Усходняй Еўропы.

Плануецца, што наступныя лекцыі будуць праводзіцца рэгулярна ў Мінскім міжнародным адукацыйным цэнтры з запрашэннем прадстаўнікоў грамадскасці, урадавых і няўрадавых арганізацый краіны, дыпламатычных місій і сродкаў масавай інфармацыі. Арганізатары мяркуюць, што магчымасць прамых узаемінаў з аўтарытэтнымі замежнымі дзеячамі ўзбагаціць дыялог паміж прадстаўнікамі Беларусі і іншых краін, створыць спрыяльныя ўмовы для добрасуседскіх стасункаў, павагі і даверу.

Ігар КАНДРАЛЬ.

Супольны праект

Замежная мова — жыццёвая неабходнасць

2001 год Саветам Еўропы і Еўрапейскім саюзам пры ўдзеле ЮНЕСКА абвешчаны Еўрапейскім годам моў. Яго ўрачыстае адкрыццё на Беларусі адбылося напрыканцы сакавіка ў Мінскім дзяржаўным лінгвістычным універсітэце, які з'яўляецца вядучай ВНУ па навучанні замежным мовам. У рамках гэтага праекта запланаваны шэраг мерапрыемстваў.

Днямі ў МДЛУ прайшоў "круглы стол" па праблеме навучання дарослых замежным мовам. Яго ініцыятарам і арганізатарам выступіў універсітэт, а дакладней — спецфакультэт замежных моў па перападрыхтоўцы кадраў.

На спецфакультэце можна вывучаць чатыры мовы — англійскую, нямецкую, французскую і іспанскую. Тэрмін навучання выбіраецца па жаданні, магчымасцях, мэтах — ад некалькіх месяцаў да двух гадоў. Пасля паспяховага заканчэння спецфакультэта выдаецца дыплом з прысваеннем кваліфікацыі. Цяпер уладальнікаў такіх дыпломаў ужо больш за дзве тысячы.

Арганізатары "круглага стала" імкнуліся прыцягнуць да яго ўвагу ўсіх, хто ў горадзе займаецца навучаннем замежным мовам дарослых. На іх запрашэнне адгукнуліся цэнтр лінгвістычнай адукацыі пры МДЛУ, выдавецтва "Лексіс", Беларуская асацыяцыя выкладчыкаў англійскай мовы, Акадэмія кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, Акадэмія паслядыпломнай адукацыі, вучэбны цэнтр "International House", цэнтр "Сучасны свет" БДПУ імя М.Танка, цэнтр моўнай падрыхтоўкі "SOL-MINSK", курсы замежных моў пры Доме афіцэраў. Удзельнікі расказалі пра свае падыходы ў працы, падзяліліся праектамі на будучыню. Цяпер многія спрабуюць навучаць замежным мовам. Для некаторых — гэта проста добры заробак, іншыя, а іх большасць, да гэтай справы ставяцца з адказнасцю. Апошнія якраз і сабраліся на "круглым стале". Яны гатовы аб'яднаць свае намаганні, падзяліцца вопытам і з канкурэнтаў ператварыцца ў калег. Таму можна лічыць, што пачатак вялікай сумеснай працы пакладзены ўжо. Спецфакультэт Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага універсітэта можа стаць цэнтрам навучання дарослых замежным мовам.

Святлана КІРСАНАВА.

Паважаныя чытачы!

15 мая распачалася падпіска на перыядычныя выданні на другое паўгоддзе 2001 года.

Падпісацца на "Настаўніцкую газету" можна ў любым паштовым аддзяленні краіны і ў агенцтвах "Белсаюздруку".

Падпісны кошт для індывідуальных падпісчыкаў на месяц — 635 рублёў, на квартал — 1905 рублёў, на паўгоддзе — 3810 рублёў.

Па ведамаснай падпісцы на месяц — 1375 рублёў, на квартал — 4125 рублёў, на паўгоддзе — 8250 рублёў.

Ф. РД-1

Міністэрства сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету / часопіс ______ індэкс выдання

Настаўніцкая газета
(назва выдання) — Колькасць камплектаў ______

На **2001** год па месяцах:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды ______ (паштовы індэкс) ______ (адрас)

Каму ______ (прозвішча, ініцыялы)

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТАЧКА

ПВ | месца | літар

на газету / часопіс ______ індэкс выдання

Настаўніцкая газета
(назва выдання)

Кошт	падпіскі	руб.____	Колькасць камплектаў
	пераадрасоўкі	руб.____	

На **2001** год па месяцах:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды ______ (паштовы індэкс) ______ (адрас)

Каму ______ (прозвішча, ініцыялы)

Семінары

Наблізіць педагагічную навуку да практыкі

Днямі на базе Беларускага дзяржаўнага педагагічнага універсітэта імя Максіма Танка адбыўся рэспубліканскі метадалагічны семінар загадчыкаў кафедраў педагогікі, псіхалогіі, прыватных методык. Яго тэма — "Псіхолага-педагагічная навука на рубяжы XX — XXI стагоддзяў і ўкараненне яе вынікаў у практыку падрыхтоўкі педагагічных кадраў". Арганізатарамі семінара выступілі факультэт павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў сістэмы адукацыі БДПУ імя М.Танка і Беларуская акадэмія адукацыі.

Уступным словам адкрыў метадалагічны семінар дэкан факультэта павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў сістэмы адукацыі БДПУ, кандыдат педагагічных навук, дацэнт Аляксандр Іванавіч Андарала.

На семінары выступілі вядомыя айчынныя вучоныя, прафесары БДПУ імя М.Танка.

Асаблівую цікавасць у прысутных выклікала выступленне рэктара БДПУ, прафесара, доктара гістарычных навук, акадэміка Міжнароднай акадэміі навук вышэйшай школы, прэзідэнта Беларускай акадэміі адукацыі, старшыні Рэспубліканскага педагагічнага таварыства Леаніда Нікановіча Ціханава, які расказаў пра асноўныя накірункі рэфармавання педагагічнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь. Ён адзначыў, што наспела праблема ўдасканалення зместу адукацыі і арганізацыі вучэбна-выхаваўчага працэсу. Менавіта таму перспектыўнай асновай развіцця зместу педагагічнай адукацыі з'яўляецца мадэль асобасна арыентаванага, інавацыйнага навучання, накіраваная на стварэнне шматлікіх адукацыйных праграм, пабудаваных на вучэбна-даследчым прынцыпе.

У якасці базавых складнікаў гэтых праграм павінны выступаць гуманітарная, агульнанавуковая, агульнапрафесійная і спецыяльная падрыхтоўка, а таксама дысцыпліны дадатковых спецыяльнасцей і дысцыпліны па выбары. У сваёй сукупнасці яны будуць выступаць у якасці структуры вучэбнага плана.

Л.Н.Ціханаў зазначыў, што ўдасканаленне структуры падрыхтоўкі спецыялістаў мае на мэце распрацоўку (на аснове аналізу запытаў на педагагічныя кадры і прагнозу сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь) новага пераліку спецыяльнасцей, які прадугледжвае:

пашырэнне дыяпазону профіляў падрыхтоўкі педагагічных кадраў, уключаючы адукацыйнае і выхаваўчае абслугоўванне падрастаючага пакалення, псіхолага-педагагічнае забеспячэнне розных сфер сацыяльнага жыцця;

перагляд структуры пераліку, які цяпер існуе, узгадненне асноўных спецыяльнасцей з дадатковымі спецыяльнасцямі і спецыялізацыямі;

узгадненне спецыяльнасцей у сістэме бесперапыннай педагагічнай адукацыі.

Як сказаў Л.Н.Ціханаў, мяркуецца развіццё комплексных метадаў работы, якія арыентаваны на фарміраванне схільнасцей, матываў дзейнасці, каштоўнасных уяўленняў аб будучай прафесіі, педагагічнага мыслення, што дазволіць павысіць узровень даправесійнай падрыхтоўкі. Мяркуецца пашырыць практыку інтэграцыі даправесійнай і прафесійнай адукацыі, ажыццяўлення набору моладзі ў педагагічныя навучальныя ўстановы шляхам правядзення конкурсу ў некалькі тураў.

Выступіла на семінары і Клара Усеваладаўна Гаўрылавец, акадэмік Беларускай акадэміі адукацыі, доктар педагагічных навук, прафесар кафедры педагогікі БДПУ. Яна акрэсліла кола праблем, звязаных з гуманізацыяй і гуманітарызацыяй педагагічнай адукацыі. Вывучэнне гуманітарных дысцыплін павінна стаць асновай фарміравання грамадзянскай самасвядомасці і маральна-эстэтычнай культуры. Клара Усеваладаўна зазначыла, што гуманізацыя педагагічнай адукацыі дапускае далейшую дыферэнцыяцыю зместу адукацыі, пашырэнне свабоды выбару, падтрымку творчых пачынанняў асобы. Абавязковай умовай развіцця творчага патэнцыялу будучага педагагічнага работніка з'яўляецца ўдзел кожнага студэнта ў навукова-даследчай рабоце кафедр і навуковых калектываў. На думку прафесара Гаўрылавец, пры вызначэнні зместу адукацыі неабходна вялікую ўвагу надаваць яго выхаваўчай функцыі, фарміраванню духоўнасці і маральнасці педагагічнага работніка, яго навуковаму светапогляду, культуры псіхалагічнага і педагагічнага мыслення, матывацыйна-каштоўнасным адносінам да педагагічнай дзейнасці. Менавіта таму асобая роля тут належыць факультатывам па прыкладных педагагічных тэхналогіях.

З дакладам "Метадалагічныя аспекты развіцця шматузроўневай педагагічнай агульнай падрыхтоўкі студэнтаў педагагічных універсітэтаў" выступіў загадчык кафедры педагогікі БДПУ, прафесар, доктар педагагічных навук, акадэмік Міжнароднай акадэміі навук вышэйшай школы І.І.Цыркун. Ён адзначыў, што развіццё новых педагагічных тэхналогій патрабуе прынцыпова новага ўзроўню камп'ютэрнага забеспячэння, стварэння комплексаў вучэбна-метадычных сродкаў на магнітных носьбітах, пашырэння доступу будучых педагагічных работнікаў да айчыннага і замежнага банка акадэмічных ведаў. Выкарыстанне навейшых інфармацыйных тэхналогій, пераваг дыстанцыйнага навучання (асабліва пры арганізацыі павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў) стане асновай удасканалення форм атрымання педагагічнай адукацыі. Прафесар І.І.Цыркун зазначыў, што стварэнне завершанай шматузроўневай сістэмы педагагічнай адукацыі запатрабуе далейшай дыверсіфікацыі школьнай адукацыі з мэтай абнаўлення і стварэння сістэмы даправесійнай педагагічнай падрыхтоўкі.

Удасканаленне сістэмы сярэдняй спецыяльнай адукацыі прадугледжвае правядзенне мерапрыемстваў па аптымізацыі сеткі адукацыйных устаноў, якія забяспечваюць цыкл сярэдняй спецыяльнай педагагічнай адукацыі з адпаведнай дзяржаўнай атэстацыяй і інш.

Як лічыць прафесар Цыркун, развіццё вышэйшай педагагічнай адукацыі мяркуе збліжэнне мэт, зместу і форм арганізацыі падрыхтоўкі педагагічных кадраў і выхавацеляў ва універсітэтах і пединстытутах, якое прывядзе да ўмацавання іх супрацоўніцтва ў вучэбна-навуковай дзейнасці праз злучэнне навуковых распрацовак і іх рэалізацыю ў вучэбным працэсе.

А на ўзроўні ж паслядыпломнай адукацыі будзе значна пашыраны спектр адукацыйных праграм, якія задаволяць запыты работнікаў сферы адукацыі як на павышэнне свайго тэарэтычнага ўзроўня, так і на набыццё новых практычных уменняў і навыкаў, павышана гнуткасць і варыятыўнасць арганізацыйных структур, што дазволіць ім своечасова рэагаваць на запыты і патрабаванні работнікаў адукацыі. Адсюль вынікае, што пашырыцца ўзаемадзеянне сістэмы паслядыпломнай адукацыі з сістэмай сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі ў пытаннях распрацоўкі і рэалізацыі адукацыйных праграм, якія забяспечваюць бесперапынную педагагічную адукацыю.

В.А.Капранава, загадчыца кафедры педагогікі вышэйшай школы і сучасных выхаваўчых тэхналогій, доктар педагагічных навук, акадэмік Расійскай акадэміі педагагічных і сацыяльных навук, сваё выступленне прысвяціла актуальным праблемам развіцця педагагічнай тэорыі і практыкі адукацыі за мяжой.

Пытанню метадалагічных праблем фарміравання сацыяльна-псіхалагічнай падрыхтоўкі будучых настаўнікаў прысвяціў свой даклад загадчык кафедры агульнай і дзіцячай псіхалогіі БДПУ, прафесар, доктар псіхалагічных навук, акадэмік Беларускай акадэміі адукацыі Якаў Львовіч Каламінскі.

Пра актуальныя праблемы падрыхтоўкі навуковых і навукова-педагагічных кадраў вышэйшай кваліфікацыі гаварыў у сваім выступленні першы намеснік старшыні Вышэйшага атэстацыйнага камітэта прафесар, доктар педагагічных навук, акадэмік Беларускай акадэміі адукацыі Уладзімір Паўлавіч Пархоменка.

Рэспубліканскі метадалагічны семінар яшчэ раз пацвердзіў асноўныя палажэнні "Канцэпцыі развіцця педагагічнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь" і пераканаў прысутных у тым, што будзе ажыццяўляцца паслядоўнае пашырэнне навукова-даследчай дзейнасці вышэйшай педагагічнай школы, накіраванае на вырашэнне фундаментальных праблем, асабліва ў такіх галінах тэарэтычных ведаў, як педагогіка, псіхалогія, філасофія, сацыялогія, культуралогія, чаму будзе садзейнічаць адкрыццё саветаў па абароне кандыдацкіх і доктарскіх дысертацый па новых спецыяльнасцях на базе дзеючых доктарскіх саветаў. Вышэйшая педагагічная школа павінна стаць рэальным асяроддзем фарміравання навуковых школ, комплексных навуковых калектываў, творчых даследчых груп, а на базе вучэбнага працэсу павінна забяспечвацца развіццё актыўнасці студэнтаў і выкладчыкаў. Падчас работы семінара была арганізавана выстава-продаж вучэбнай, метадычнай, навуковай літаратуры па праблемах удасканалення прафесійнай падрыхтоўкі будучага настаўніка.

Пасля завяршэння работы семінара я сустрэўся з дэканам факультэта павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў сістэмы адукацыі Аляксандрам Іванавічам Андаралам і папрасіў яго падзяліцца ўражаннямі аб рабоце семінара. І вось што ён сказаў:

— Псіхолага-педагагічная навука шмат зрабіла для падрыхтоўкі педагагічных кадраў. Але нярэдка навука, яе вынікі не працуюць на канчатковы вынік — не ўкараняюцца вынікі навукі ў практыку падрыхтоўкі педагагічных кадраў. Рэспубліканскі метадалагічны семінар высвеціў недахопы ў гэтай справе і акрэсліў шляхі развіцця і ўдасканалення яе. Праведзены семінар — гэта пачатак вялікай працы па выкарыстанні вынікаў псіхолага-педагагічнай навукі ў практыцы падрыхтоўкі педагагічных кадраў. Над гэтай праблемай будзе актыўна працаваць і наш факультэт.

Мікалай ГРУДЗІНСКІ,
старшы выкладчык кафедры кіравання Мінскага абласнога ІПК.



Дыплом І ступені на рэспубліканскай алімпіядзе па нямецкай мове заваявала вучаніца 9 класа віцебскай сярэдняй школы № 34 Ірына Арцюх (на здымку).

Нямецкую мову яна вывучае з другога класа, англійскую — з шостага.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БЕЛТА.

Нефармальныя аб'яднанні

Моладзь шукае сябе

У сярэдняй школе № 87 сталіцы ўжо год дзейнічае дыскусійны клуб "Адкрыццё". Яго арганізавала Святлана Пятроўна Ляшчынская, настаўніца гісторыі, вельмі актыўны чалавек, разам з якой вучні абмяркоўваць злабадзённыя пытанні грамадскага жыцця, маладзёжныя праблемы. Вось і апошняе пасяджэнне клуба на тэму "Нефармальная моладзь Мінска" не стала выключэннем.

Нефармальныя арганізацыі засноўваюцца на міжасабовых адносінах, уключаючы абавязковае выкананне некаторых рашэнняў гурта. Дзейнасць арганізацый, якія прычыняюць грамадству шкоду, забараняецца законам. Асаблівасць нефармальных аб'яднанняў у тым, што іх арганізоўваюць людзі, якія не маюць трывалага сацыяльнага грунту. Мабыць, таму іх асноўная мэта — даць выйсце залішняй энергіі.

Напрыклад, рух панкаў узнік у 70-я гады ў Англіі. Панкі лічаць сябе свабоднымі людзьмі і жадаюць жыць у свабоднай краіне. Для іх не існуе каштоўнасцей, у іх няма лідэраў. Яны хочуць праўды — той, пра якую піша часопіс, што выдаюць анархісты.

Нефармальная арганізацыя "Грант" узнікла ў 90-я гады ў ЗША. Яе прадстаўнікамі лічаць сябе самымі адданымі прыхільнікамі гурта "Нірвана" і халоднага піва. Але яны гавораць, што на гурт маліцца не трэба. Музыка і парэзаныя джынсы — праяўленне пратэсту, за што часам ім і даставалася. Сёння колькасць прыхільнікаў стылю змяншаецца, бо музыка "Нірваны" выходзіць з моды, але, як запэўнілі нефармалы, яна застаецца з імі надоўга ў жыцці.

Рэвалюцыі ў глабальным маштабе жадаюць маладыя прыхільнікі сацыял-анархістаў. Іх мэта — пабудаваць грамадства, у якім не існавала б ніякай сістэмы і ўсім было б добра. Яны хочуць зрабіць усіх багатымі. Але як ажыццявіць рэвалюцыю, яшчэ не вырашылі. Цяпер яны займаюцца стварэннем фундамента для далейшых дзеянняў.

Марыя Царова, дама з рыцарскага клуба "Меч і груган", расказала пра дзейнасць прыхільнікаў сярэднявечча. Рыцарскія клубы ёсць і ў нашай краіне, і за мяжой. Яны арганізоўваюць шыкоўныя фестывалі. Рыцары могуць паспрачацца ў сіле, рабіць даспехі, дзяўчынкі займаюцца шыццём, натхняюць юнакоў на подзвігі. Але клуб — не гульня. Сярод яго прадстаўнікоў — людзі розных узростаў: ад 13 да 30 і старэйшыя. Для многіх рыцарства не толькі захапленне — яно стала стылем іх жыцця.

Сярод моладзі шырока распаўсюдзіўся і рух футбольных фанатаў. Ён узнік у 50-я гады ў Англіі. Фанаты — футбольныя хуліганы. Як расказалі фанаты мінскага "Тарпеда", яны вялікія заўзятары сваёй каманды. Каб падтрымаць футбалістаў, ездзяць ва ўсе гарады краіны. Але, у адрозненне ад спартсменаў, для іх матчы падзяляюцца на таварыскія і баявыя. Таварыскія — калі фанаты спаборных каманд не канфліктуюць між сабой. Баявыя — калі трэба быць гатовымі да ўсяго, вытрымаць абарону і абавязкова даць адпор. Абараняць на выездах навічкоў-фанатаў і дзяўчынак-фанатак — закон. Яны лічаць, што імі кіруе дух прыгод. Але, як адзначылі на дыскусіі, фанатамі, на жаль, кіруе псіхалогія натоўпу.

Нефармальнай арганізацыі "Стар", што дзейнічае пры школе № 87, ужо чатыры гады. Яе курыруе педагог-арганізатар Маргарыта Рыгораўна Гарохава. Сярод некаторых задач арганізацыі — садзейнічанне духоўнаму, інтэлектуальнаму і фізічнаму развіццю, удасканаленню характару, навучанне жыць у адзінстве з грамадствам і прыродай, фарміраванне патрэбнасці ў самаўдасканаленні, быць карысным людзям.

Як адзначыла Маргарыта Рыгораўна, вучні займаюцца грамадскай работай не дзеля выдатнай адзнакі, а на карысць усім. Арганізацыя аб'ядноўвае настаўнікаў і вучняў. Мерапрыемствы арганізоўваюцца не па жаданні адміністрацыі школы, а намаганнямі саміх школьнікаў. Праводзяцца дні самакіравання, працоўных спраў, уборкі, экскурсіі, гульні, адзначаюцца святы і інш. Праз гэтую арганізацыю праходзяць "цяжкія" вучні. Ёсць жа розніца ў тым, калі з імі размаўляюць настаўнікі і калі "выхоўваюць" іх равеснікі. Арганізацыяй кіруюць прэзідэнт і парламент, якія выбіраюцца кожны год. Самакіраванне ажыццяўляецца ў адпаведнасці са статутам школьнага аб'яднання. Задача кожнага новага прэзідэнта — палепшыць работу рэспублікі "Стар". Быць кіраўніком арганізацыі — вельмі сур'ёзная справа, якая патрабуе вялікіх намаганняў. А хутка выбары. Многія вучні, відаць, аддадуць свой голас за Марыю Шубянок.

— Я доўга разважала, перш чым пайсці на такі крок. Разумею, што будзе нялёгка і вучыцца, і кіраваць, але я ўпэўнена, што з добрай камандай мы дасягнем сваёй мэты. Калі я штосьці пажадаю — абавязкова зраблю. Мы жадаем, каб у спаборніцтва ўключыўся кожны клас і хацеў быць лепшым. Асаблівую ўвагу аддадзім вучням 5-7 класаў, з якімі будзем праводзіць грамадскую работу. Цяпер у арганізацыі 180 чалавек. Мы хацелі б усіх бачыць актыўнымі і дастойнымі.

Больш ураўнаважаны кандыдат у прэзідэнты Уладзімір Трымбавольскі сказаў:

— У многіх школах ёсць арганізацыі, з якімі мы будзем наладжваць сувязь, каб праводзіць сумесныя мерапрыемствы і конкурсы, дзяліцца вопытам. Я лічу, што змагу зрабіць карыснае для школы.

Анастасія Курленя таксама паабяцала зрабіць шмат карыснага:

— Мы дапаможам вучням знайсці сабе новых сяброў, вырашыць цяжкія для іх пытанні.

Праграмы ўсіх кандыдатаў вельмі цікавыя і разнастайныя. Патрэбны толькі воля і жаданне ўсё задуманае рэалізаваць.

А закончыць гэты матэрыял мне хочацца такімі словамі: "Ва ўсіх ёсць шчаслівая зорка, але ў кожнага яна свая. Каб яны мірна ўжыліся на небе, неабходна ўважліва паглядзець на тых, хто побач з вамі. І на зямлі ўсім будзе жыць лягчэй і цікавей".

Сяргей ЗАБАРОНЬКА,
студэнт Белдзяржуніверсітэта.

На маю думку

Эканамічна выгадны варыянт

Паколькі гаворка пойдзе пра інстытуты ўдасканалення настаўнікаў, не лішне будзе нагадаць, што яны з'явіліся тады, калі маладая савецкая ўлада пачала рэалізоўваць сваю патаемную мару — зрабіць увесь народ пісьменным і культурным. Большасць чытачоў памятае апавяданне Чынгіза Айтматава "Настаўнік", калі чалавек, які ўмеў чытаць, пісаць і лічыць, вучыў іншых. Пра гэта мне расказвала і мая маці, якая таксама праходзіла курсы ліквідацыі непісьменнасці.

Вось такіх настаўнікаў і падвучвалі ў ІУН. І нядрэнна. Заслуга ІУН у развіцці пісьменнасці, культуры, а значыць і тэхнікі — вялізная. Дзякуючы гэтым інстытутам мы да пачатку Вялікай Айчыннай вайны былі досыць падрыхтаваны ў тэхнічных і культурных адносінах.

З-за гібелі многіх настаўнікаў падчас акупацыі пасля вайны роля ІУН не паменшылася. Пазней даводзілася пастаянна "дакваліфікоўваць" настаўнікаў, якія скончылі двухгадовыя настаўніцкія інстытуты. Так было да 70-х гадоў. Да гэтага часу амаль усе настаўнікі з няпоўнай вышэйшай адукацыяй закончылі пединстытуты. У кожную школу прыйшлі спецыялісты з поўнай вышэйшай адукацыяй, а калі прыходзіў чалавек без яе, яму адразу ж рэкамендавалі паступаць у ВНУ завочна. Можна сказаць, што ІУН да гэтага часу сваю задачу выканалі. Каэфіцыент карыснага дзеяння іх рэзка паменшыўся, яны сталі стратнымі для дзяржавы. Перафарміраваць бы іх тады ў факультэты павышэння кваліфікацыі пры педагагічных ВНУ. Але гэтага не здарылася, хаця ўжо тады ў кожным абласным цэнтры Беларусі педагагічная ВНУ была.

У 1967 годзе са школы мяне запрасілі ў тэхнікум, дзе я і працаваў 20 гадоў. За гэты час мяне тройчы накіроўвалі павышаць сваю кваліфікацыю на адпаведны факультэт Беларускага політэхнічнага інстытута (сёння — БДПА). З'явілася выдатная магчымасць параўнаць ІУН і ФПК.

ІУН у Магілёве размяшчаецца ў цудоўным школьным будынку на 1000 месцаў з цёплымі памяшканнямі, выдатнай мэбляй, абсталяваннем, бібліятэкай і г.д., ён мае штат каля сотні чалавек, але не мае... ніводнага вучня!

У БПІ на факультэце павышэння кваліфікацыі мяне сустрэлі два памяшканні агульнай плошчай каля 30 кв.м, адно з якіх — кабінет завуча (ён называўся метадыстам) з шафамі для дакументацыі. Тут жа знаходзілася і справавод — пазней малодшы метадыст з абавязкамі сакратара-машыністкі. Другое памяшканне — кабінет дэкана ФПК, таксама з шафамі для дакументацыі. Усе трое выдатна замянялі адзін аднаго ў выпадку адсутнасці ці захворвання кагосьці з супрацоўнікаў.

А цяпер параўнайце, паважаны чытач, — вялізная школа са штатам, але без адзінага вучня, і 30 кв.м з трыма работнікамі! А работу ФПК выконваў лепш, чым ІУН. Параўнайце і выдаткі дзяржавы. Пры гэтым ФПК мог весці навучанне трох-чатырох і больш груп адначасова да 30 чалавек у кожнай. ІУН, як правіла, прымаў і прымае сёння не больш за дзве групы адначасова. Не любіць лішняга шуму дырэкцыя гэтай установы — і ўсё тут! А падстава — няма больш месцаў у інтэрнаце. Тады навошта вялізны інстытут? І назву ён атрымаў новую — інстытут павышэння кваліфікацыі... і яшчэ тры радкі. Гульня слоў? Не, не скажыце! Падстава для палягчэння дзяржаўнай казны — выдаткі на яго ўтрыманне сталі на парадак вышэйшымі. Але дзяржаве было б эканамічна выгадна перадаць ІУН у педагагічныя ВНУ як факультэты павышэння кваліфікацыі. Кадры выкладчыкаў забяспечвалі б кафедры. У выпадку захворвання аднаго з іх лёгка замяніць другім.

У ІПК спецыялістаў запрашаюць метадысты — каля 90 працэнтаў з педагагічных ВНУ, каля 10 працэнтаў — са школ (пад тыя 10 працэнтаў падпадае і аўтар гэтых радкоў). Параўнаем падрыхтоўку слухачоў. У ІПК усе недахопы спіхваюць на абставіны. На ФПК ж падрыхтоўка на ступень вышэйшая: абсталяванне ўсёй ВНУ ў распараджэнні слухачоў, выкладчыкі працуюць, абапіраючыся на матэрыяльную базу.

ФПК найлепшым чынам упісваюцца ў работу педагагічных ВНУ, бо пік курсаў павышэння кваліфікацыі прыпадае на чэрвень, калі заняткі ў школах скончыліся і праводзяцца рамонт, гаспадарчыя работы, а ў ВНУ закончаны заняткі і ідзе летняя экзаменацыйная сесія, а аўдыторыі і выкладчыкі на 85 працэнтаў вольныя.

Зімовыя канікулы школьнікаў зноў-такі супадаюць з зімовай сесіяй студэнтаў, пасля чаго ў іх канікулы да пачатку лютага. Таму зімовыя курсы на ФПК, калі яны нават 4-тыднёвыя, пройдуць для настаўнікаў з найменшым адрывам ад "вытворчасці".

Чаму ж тады ІПК не рэфарміравалі ў ФПК? Прычына тут чыста суб'ектыўная. На курсах ФПК мы, слухачы, заўважалі, што нам не вельмі рады ў ВНУ. Выкладчыкі неахвотна ішлі да нас у аўдыторыю. Як стараста групы і, зразумела, прыбліжаны да загадчыка кафедры і выкладчыкаў я разгаварыўся з імі на гэтую тэму. "Ды блытаецеся вы ў нас пад нагамі, — шчыра прызналіся яны. — Гадзіны, калі выкладчык працуе з вамі, не тарыфікуюцца, а ідуць дадаткова як замена. А да заняткаў з вамі трэба рыхтавацца значна больш, чым да студэнцкай лекцыі. У расклад, што складаецца ў пачатку семестра, вашы заняткі таксама не ўносяцца, а ставяцца ў наш вольны час, які ўжо запланаваны намі для іншых мэтаў". На маё пытанне "Калі пазбавіцца ўсіх гэтых няўвязак, становішча выправіцца?" адказ быў станоўчым: "Так, вядома ж, але гэта павінны вырашаць на ўзроўні Міністэрства адукацыі і кіраўніцтва ВНУ".

На жаль, гэтыя пытанні не сталі вырашаць, а проста выкінулі ФПК з ВНУ ў асобныя ІПК. Вялізныя сродкі дзяржавы спачатку былі патрачаны на будаўніцтва, а цяпер ідуць на ўтрыманне гэтай структуры. Але калі перадаць усе абласныя і Мінскі гарадскі інстытут павышэння кваліфікацыі пад школы, то грошай, што вызваляцца, хопіць на фінансаванне вялікай колькасці адукацыйных устаноў.

Дзеля пашырэння метадкабінетаў і ІПК быў прыдуманы лозунг: "Метадыст — гэта чалавек, які стаіць паміж вучоным і настаўнікам". Але навошта яму тут стаяць? Хіба настаўнік не прачытае сам тое, што напісаў вучоны? Няхай метадыст будзе настаўнікам. А метадычнай работай сярод настаўнікаў заўсёды займаліся і займаюцца раённыя метадычныя кабінеты. Але і тут ёсць перакос. Цяпер у кожным раённым аддзеле адукацыі ў метадычным кабінеце будзе 15 метадыстаў замест аднаго-двух! Па краіне — звыш 2250 лішніх кіраўнікоў! Падстава: настаўніка трэба кантраляваць. Але колькі ўжо кантралёраў над настаўнікам, навошта іх яшчэ пладзіць?

Давайце палічым эканамічную карысць прапанаванай вышэй ідэі. Страты — нуль, прыбытак у бюджэты ўсіх узроўняў — некалькі дзесяткаў мільярдаў рублёў. Звальненняў — нуль, бо спецыялісты з ІПК прыйдуць у школы, дзе сёння не хапае настаўнікаў. Безадходная тэхналогія. І вельмі высокаэфектыўная!

Іван ШЧАРБАКОЎ,
настаўнік вышэйшай катэгорыі.

Магілёў.

Спорт

На прызы адкрыцця сезона

У Мінску на стадыёне спартыўнага комплексу "Вікторыя" завяршыўся адкрыты турнір беларускіх картынгістаў на прызы Рэспубліканскага цэнтра тэхнічнай творчасці вучняў. Разам з калектывамі клубаў абласцей і сталіцы ўзнагароды ў пяці класах машын аспрэчвалі і госці з Латвіі.

Большасць удзельнікаў — школьнікі, навучэнцы, студэнты. Удзельнічалі юныя барысаўчане браты Юра і Марат Талецкія, іншыя прадстаўнікі спартыўных сем'яў. Найбольш паспяхова выступілі картынгісты РЦТТВ, якія заваявалі большасць вышэйшых узнагарод і першынствавалі ў неафіцыйным камандным заліку.

В.АСТРЫНСКІ.

Прафесійная кампетэнтнасць

Шанс рэалізаваць сябе

Кампетэнтнасць — гэта агульны ацэначны тэрмін, які азначае здольнасць да дзейнасці з веданнем справы і характарызуе меру адпаведнасці разумення, ведаў і уменняў рэальнаму ўзроўню складанасці задач, што выконваюцца, і праблем, якія вырашаюцца.

Прафесійная кампетэнтнасць майстра вытворчага навучання звязана з фарміраваннем на базе агульнай адукацыі такіх прафесійна значных для асобы і грамадства якасцяў, якія даюць магчымасць найбольш поўна рэалізаваць сябе ў канкрэтных відах працоўнай дзейнасці і адпавядаюць грамадска неабходнаму раздзяленню працы і рыначным механізмам стымулявання найбольш прадуктыўнага і канкурэнтаздольнага функцыянавання работніка той ці іншай кваліфікацыі і профілю.

Якасць навучання цалкам залежыць ад прафесійнай кампетэнтнасці майстра вытворчага навучання, які павінен быць спецыялістам высокай кваліфікацыі. Майстар вытворчага навучання павінен разумець сутнасць і сацыяльную значнасць сваёй прафесіі, мець сфарміраваныя прафесійныя інтарэсы, валодаць пачуццём прафесійнай адказнасці за вынікі сваёй працы. Немагчыма арганізаваць навучальны працэс без ведання асноўнай нарматыўнай і вучэбна-праграмнай дакументацыі і метадычных рэкамендацый па пытаннях выхавання і прафесійнага навучання. Сучасны майстар вытворчага навучання павінен быць здольным ва ўмовах развіцця тэхнікі і зменлівай сацыяльнай практыкі да пераацэнкі назапашанага вопыту, аналізу сваіх магчымасцяў, павінен умець набываць новыя веды з выкарыстаннем сучасных тэхналогій. Пры арганізацыі навучальнага працэсу ў групе сёння неабходна валодаць камп'ютэрнымі метадамі збору, захоўвання і апрацоўкі інфармацыі, што прымяняецца ў сферы прафесійнай дзейнасці майстра.

Майстар павінен умець рацыянальна арганізаваць сваю працу, валодаць агульнапрацоўнымі навыкамі і ўменнямі (планаваннем, аналізам выкананай работы, арганізацыяй рабочага месца і інш.), мець разрад вышэйшы за той, па якім рыхтуе навучэнцаў згодна з кваліфікацыйнай характарыстыкай. Ён павінен быць здольным да аналізу вынікаў і працэсу ўласнай працы, пастаноўкі і рэалізацыі задач у галіне прафесійнага самаўдасканалення. Неабходна таксама ведаць Закон "Аб адукацыі Рэспублікі Беларусь", Канвенцыю аб правах дзіцяці, садзейнічаць абароне правоў асобы навучэнца. Надзвычай важна валодаць лексічным мінімумам замежнай мовы, мець жаданне працягваць яе вывучэнне і ажыццяўляць прафесійную дзейнасць у іншамоўнай сферы.

Майстэрства — гэта сінтэз асобасна дзелавых якасцяў і ўласцівасцяў асобы, які вызначае высокую эфектыўнасць педагагічнага працэсу. У ім можна выдзеліць чатыры даволі самастойныя элементы: майстэрства арганізатара калектыўнай і індывідуальнай дзейнасці навучэнцаў; майстэрства пераканання; майстэрства перадачы ведаў, уменняў і навыкаў і фарміраванне вопыту дзейнасці; майстэрства валодання педагагічнай тэхнікай.

Кампетэнтнасць майстра вытворчага навучання непасрэдна звязана з высокім узроўнем яго прафесіяналізму. Для яго дасягнення неабходна фарміраваць і шліфаваць прафесійныя ўменні і навыкі і на гэтай аснове ўдасканальваць сваю дзейнасць. Адзінства гэтых задач дасягаецца толькі на вышэйшых узроўнях педагагічный дзейнасці, якія і знаходзяць сваё адлюстраванне ў майстэрстве.

Сутнасць педагагічнага майстэрства заключаецца ў выкананні майстрам вытворчага навучання сваёй працы на ўзроўні ўзораў і эталонаў, адпрацаваных ў практыцы і ўжо апісаных ў метадычных распрацоўках і рэкамендацыях. Але часта яно праяўляецца і ў рацыяналізацыі метадаў і захадаў, якія не заўсёды апісаны ў літаратуры.

Крытэрыем майстэрства з'яўляецца ўменне майстра распрацоўваць уласную сістэму дасягнення выніку ў працэсе навучання і выхавання навучэнцаў ці адаптаваць чужую (вядомую, распрацаваную іншымі). У сувязі з гэтым дзейнасць майстроў вытворчага навучання можна ацэньваць з улікам наступных паказчыкаў:

1. Умее перадаць навучэнцам тое, што ведае сам, і так, як ведае сам гэта (І узровень — рэпрадуктыўны).

2. Умее не толькі перадаць інфармацыю, але і адаптаваць яе да ўзроўню падрыхтаванасці навучэнцаў (ІІ узровень — адаптыўны).

3. Умее не толькі адаптаваць інфармацыю, але і фарміраваць сістэму ведаў па асобных пытаннях (ІІІ узровень — лакальна-мадэлюючы).

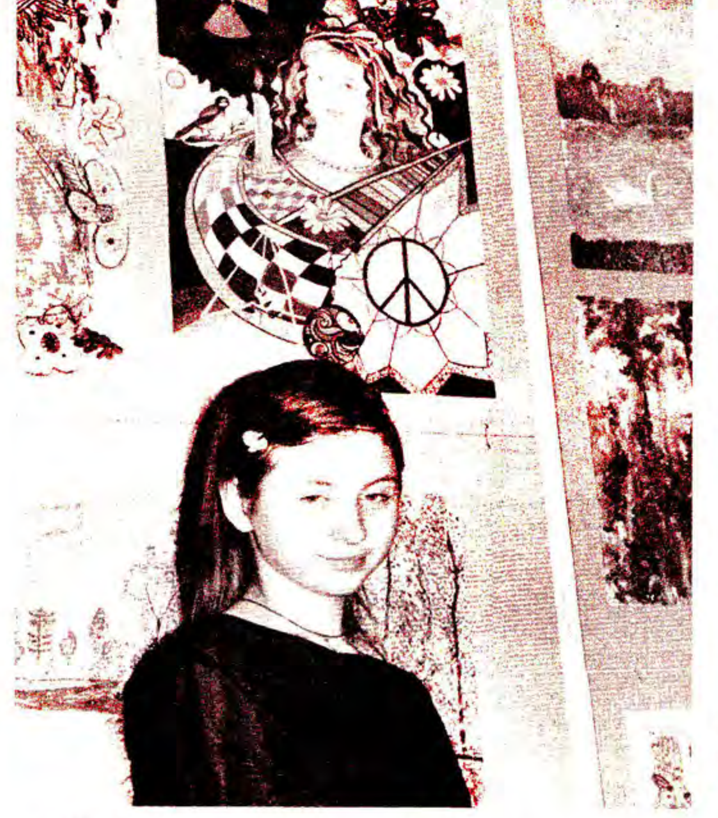
4. Умее фарміраваць сістэму ведаў не толькі па асобных пытаннях, але і па ўсім курсе; умее абуджаць у большасці навучэнцаў імкненне авалодваць сістэмай ведаў па вытворчым навучанні (IV узровень — сістэмна мадэлюючыя веды).

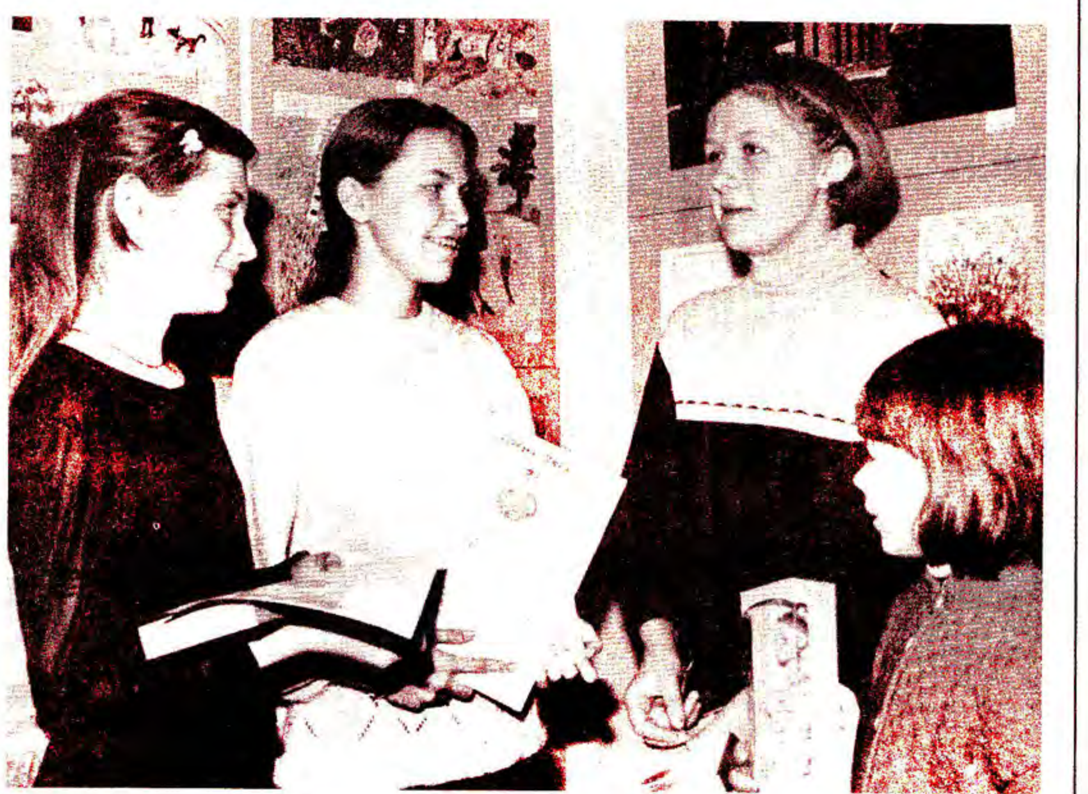
5. Умее фарміраваць у навучэнцаў навуковае светаўспрыманне па вытворчым навучанні, а таксама каштоўнасныя арыентацыі (V узровень — сістэмна мадэлюючыя паводзіны).

Вырашэнне праблем канкурэнтаздольнасці майстроў вытворчага навучання і змяненні ў дзейнасці прафесійных навучальных устаноў запатрабавалі апераджальных пераўтварэнняў у сістэме павышэння кваліфікацыі майстроў вытворчага навучання. Павышэнне кваліфікацыі вырашае задачу задавальнення патрэбнасцей майстроў у павышэнні іх прафесійнай кампетэнтнасці.

Людміла КРАСОЎСКАЯ,
майстар вытворчага навучання прафесійнага ліцэя №1 Магілёва.

Экалогія





У Мінску, у Рэспубліканскім экалагічным цэнтры дзяцей і юнацтва, прайшоў заключны фестываль рэспубліканскага конкурсу "Дзень Зямлі-2001". У конкурсе прынялі ўдзел больш як шэсць тысяч школьнікаў з усёй Беларусі.

У рамках фестывалю працавала некалькі тэматычных конкурсаў — малюнка, літаратурны "Паркі і фальваркі роднага краю", фотаконкурс "Святло маёй Зямлі" і конкурс экажурналістыкі.

Пераможцаў узнагародзілі каштоўнымі прызамі і дыпломамі трох ступеняў. На фестывалі паказаў спектакль экалагічны тэатр "Экастоп". У Севастопальскім парку Мінска ўдзельнікі мерапрыемства пасадзілі маладыя дрэўцы.

НА ЗДЫМКАХ: першае месца ў конкурсе малюнка заняла Лена Кавалёва, шасцікласніца з Гомеля, якая атрымала дыплом першай ступені; пераможцы конкурсу "Дні зямлі нашай" у намінацыі малюнка і прыкладнога мастацтва: Лена Кавалёва (злева) — першае месца (Гомель, 6 кл.), Люда Карманович — першае месца (Брэсцкая вобласць, 11 кл.), Таня Састаўчук — трэцяе месца (Брэсцкая вобласць, 9 кл.), Вераніка Бяспалава — другое месца (Магілёў, 2 кл.).

Фота Аляксандра ДЗІДЗЕВІЧА, БЕЛТА.

Творчы партрэт

Настаўнік штурмуе доктарскую

Расціслава Сцяпанавіча Шчаснага, напэўна, ведае ўвесь горад Смаргонь. Рашэннем выканаўчага камітэта яму прысвоена званне "Заслужаны педагог Смаргонскага раёна".

Мне пашанцавала бываць у яго на занятках. Скажу шчыра: гэта былі не звычайныя ўрокі, а сяброўскія размовы, мне так і хацелася паўдзельнічаць у дыскусіі. Настаўнік не толькі выкладае факты, падзеі, ён умее разам з вучнямі выпускных класаў ажывіць урокі, заварожваючы хлопцаў і дзяўчат нават выкананнем беларускіх песень. І, на здзіўленне, падпяваюць яму самі вучні.

Расціслаў Сцяпанавіч у сваёй рабоце выкарыстоўвае нетрадыцыйную методыку ўрокаў: дыспуты, круглыя сталы, сустрэчы, навукова-практычныя канферэнцыі, вучэбна-пазнавальныя гульні. Вучэбныя класы сталі для педагога творчай лабараторыяй, а вучні — не пасіўнымі суб'ектамі, а актыўнымі паплечнікамі педагога, вернымі сябрамі.

Таленавіты настаўнік увесь час удасканальвае педагагічнае майстэрства, лічыць, што адукацыя павінна адпавядаць менталітэту нацыі. Ён упэўнены: неталенавітых дзяцей няма, неабходна толькі прымяніць адпаведную методыку, змяніць падыход, тактыку — і вучань раскрыецца, нават стане памочнікам у авалоданні ведамі. Безумоўна, без педагогікі супрацоўніцтва, без ведання псіхалогіі дзіцяці сучасным настаўнікам стаць нельга.

Расціслаў Сцяпанавіч лічыць, што толькі па кнігах гісторыю не вывучаюць, а да прыгажосці роднага краю неабходна дакрануцца сэрцам. Вось і ідуць дзеці са сваім настаўнікам любавацца прыродай роднага краю ў натуры, на карцінах у выставачнай зале, спяшаюцца на сустрэчы з гістарычнымі асобамі.

Працуючы класным кіраўніком з так званымі цяжкімі падлеткамі, ён змог паўплываць на іх светапогляд. І не адзін дзесятак "цяжкіх" дзякуючы педагогу быў зняты са спецуліку. А пасля многія паступілі ў сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы і нават у ВНУ. Выпускнікі вельмі цэняць свайго настаўніка і часта прыходзяць да яго за парадай.

Мяне заўсёды ўражвае: у гэтым чалавеку столькі невычэрпнай энергіі! Расціслаў Сцяпанавіч з'яўляецца стваральнікам і кіраўніком гісторыка-краязнаўчага клуба "Беларусь", які мае грамадзянска-патрыятычную накіраванасць. Тэматыку ён распрацаваў у сваім навуковым даследаванні, калі быў суіскальнікам кафедры педагогікі БДПУ імя М.Танка. Яго навуковая праца па нагаданай тэматыцы была паспяхова абаронена, і яму прысвоілі вучоную ступень кандыдата педагагічных навук. Акрамя ўрокаў гісторыі ў сярэдняй школе № 1 Смаргоні, Расціслаў Сцяпанавіч праводзіць заняткі ў Смаргонскім кансультацыйным пункце ГЭНІ, кіруе педагагічнай практыкай студэнтаў БДПУ імя М.Танка, выкладае ў Мінскім гуманітарна-эканамічным недзяржаўным інстытуце. Ён з'яўляецца аўтарам пятнаццаці навуковых артыкулаў, якія ўвайшлі ў зборнік рэспубліканскіх і міжнародных навукова-практычных канферэнцый, больш дзесяці артыкулаў змешчана ў "Настаўніцкай газеце", створаны тры метадычныя дапаможнікі. Па яго аўтарскай праграме "Краязнаўства" працуюць многія педагогі Смаргоншчыны.

Расціслаў Сцяпанавіч з'яўляецца пастаянным актыўным членам Беларускага педагагічнага таварыства, секцыі ваенна-патрыятычнага выхавання, па лініі работы якога быў ўзнагароджаны Ганаровым нагрудным знакам "За актыўную педагагічную дзейнасць", Ганаровай граматай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Настаўнік заўсёды ў творчым пошуку. Цяпер ён працуе над доктарскай дысертацыяй.

Гэта незвычайны чалавек. Яго камунікабельнасць, абаяльнасць, шчырасць вабяць людзей. Безумоўна, Расціславу Сцяпанавічу можна адрасаваць словы рымскага паэта Лукана: "Гэты чалавек народжаны не толькі для сябе аднаго".

Калегі і сябры жадаюць Расціславу Сцяпанавічу творчых поспехаў, радасці, натхнення.

Галіна ПАДМОСТКА.

Чытач працягвае размову

Той, хто верыць, мае ўсё

Дык чым жа запоўніць глыбокі духоўны вакуум, які ўтварыўся ў нашым грамадстве? І ці толькі ў нашым?

З цікавасцю прачытала ў "Настаўніцкай газеце" ад 15 лютага гэтага года артыкул Святланы Бень "Рэлігійны рэнесанс і духоўны вакуум", у якім расказваецца аб пасяджэнні Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь. Радуе, што ў рабоце камісіі прымаюць удзел работнікі Міністэрства адукацыі і прадстаўнікі экзархата на чале з Мітрапалітам Мінскім і Слуцкім Філарэтам.

Праблема маральнага адзічэння, духоўнага крызісу хвалюе ўсё больш і больш людзей, якія неабыякавы да лёсу нашай дзяржавы, да лёсу дзяцей. Мне зразумелы боль Мітрапаліта, які сказаў: "...Пра гэта патрэбна біць у званы, крычаць на ўсю моц!"

Я шчаслівая, таму што выкладаю ў школе рускую літаратуру. А гэта менавіта той прадмет, праз які найбольш глыбока можна рэалізаваць хрысціянскі светапогляд. У сваім кабінеце я размясціла стэнд, на якім напісаны запаведзі Ісуса Хрыста. Але мне было вельмі балюча, калі тыя, хто мяне павінен быў падтрымаць, сказалі: "Дык Бібліі ж — пару гадзін у 5 і 6 класах!" Не, я нікога не асуджаю, не маю я на гэта права. Але сёння на старонках сваёй газеты я хачу даказаць, што амаль усе творы рускіх пісьменнікаў пранізаны ідэямі хрысціянства. Вядома, у адным школьным сшытку зрабіць гэта складана, але ж на творчасці некаторых пісьменнікаў і паэтаў я паспрабую спыніцца.

Наша шчасце, што мы жывём у такі час, калі вяртаюцца добрыя імёны зганьбаваным людзям — ахвярам сталінізму, даецца аб'ектыўная ацэнка гістарычным з'явам, дапускаецца плюралізм думак і пазіцый.

Пачну з А.С.Пушкіна. Паэт усёй душой любіў Святую кнігу, часта яе чытаў. Верш "Прарок" быў навеяны чытаннем урыўка з главы 6 кнігі Ісайі. Аднойчы, прыехаўшы ў Светлагорскі манастыр служыць паніхіду, паэт быў запрошаны служкай пачакаць у келлі. Там на стале ляжала адкрытая Біблія. Ён паглядзеў на старонку — гэта быў Ісайя. Прачытаў урывак, які аказаў на паэта вялікае ўражанне. Ісайю ён чытаў і раней, але гэты тэкст падаўся яму дзіўначароўным. Потым паэт пісаў: "Так всегда бывает со Священным Писанием: сколько его ни перечитывай, чем более им проникаешься, тем более все освещается и расширяется. Я думаю, что мы никогда не дадим народу ничего лучше Писания. Его вкус становится понятным, когда начинаешь читать Писание, потому что в нём находишь всю человеческую жизнь. Религия создала искусство и литературу, всё, что было великого с самой глубокой древности".

І я поўнасцю згодна са словамі вялікага паэта, таму што адчула гэта на сабе. Колькі б разоў ні перачытвала гэту мудрую кнігу, кожны раз адкрываю для сябе штосьці новае. І далей паэт працягваў: "Мои дети будут читать вместе со мной Библию в подлиннике... Библия всемирна, книга Иова содержит всю жизнь человеческую".

Мы ведаем Пушкіна маладога, ветранага, але мы ведаем і Пушкіна, які добра адчуваў, што такое гукі неба і Божае натхненне. Менавіта Пушкін падарыў нам такія шэдэўры любоўнай лірыкі, як "Я помню чудное мгновенье...", "Я вас любил так искренно, так нежно, как дай вам Бог любимой быть другим". Уся яго паэзія пранікнута светлым пачуццём жыцця як цудоўнага дара Божага; нябёсы былі быццам адкрыты для яго, калі ён пісаў "Прарока", расказваў пра пакуты сумлення Барыса Гадунова. А якая цудоўная аповесць "Капітанская дачка!" Яе героі Маша Міронава і Пётр Грынёў былі выхаваны на хрысціянскіх традыцыях. Успомнім апошні арышт Грынёва: "Я прибегнул к утешению всех скорбящих и, впервые вкусив сладость молитвы, излиянной из чистого, но растерзанного сердца, спокойно заснул, не заботясь о том, что со мною будет".

Пушкін не быў ні філосафам, ні багасловам. Я б не назвала яго і рэлігійным чалавекам, хаця ён нямала дзён правёў на службах у Светлагорскім манастыры. Але ён ведаў, што такое слёзы пакаяння, меў спагадлівае сумленне, яго ўспрыманне Бога вызначалася дзіцячай *благословенной простотой* і *естественностью*.

Вядома, што ў апошнія гады свайго жыцця Пушкін шмат пакутаваў, хацеў адысці ад свецкага жыцця. Перад смерцю паэту Бог пакінуў сорак пяць гадзін жыцця ў прытомнасці — самыя актыўныя гадзіны духоўнага перараджэння. І ён прасіў у Данзаса не помсціць Дантэсу: "Требую, чтобы ты не мстил за мою смерть. *Прощаю ему и хочу умереть христианином*". Адчуваючы, што хутка памрэ, ён паклікаў дзяцей і кожнага благаславіў.

"Самый большой духовный и политический переворот нашей планеты есть христианство... — пісаў Пушкін у сваім водзыве на другі том кнігі Палявога "Гісторыя рускага народа", — ... в сей-то священной стихии исчез и обновился мир". На шчасце, так адбылося і з паэтам, хаця і ў перадсмяротныя гадзіны. Ён пайшоў у вечнасць, прымірыўшыся з Богам, у поўным суладдзі душы і цела.

Некалькі гадоў назад у Маскве выйшаў зборнік Гогаля "Духоўная проза". Аўтар прадмовы Варапаеў справядліва піша: "Гоголя — писателя-аскета, продолжателя святоотеческой традиции в русской литературе, религиозного мыслителя и публициста, автора молитв — современники так и не узнали. За исключением "Выбранных мест из переписки с друзьями", изданных со значительными цензурными изъятиями и большинством читателей неверно воспринятых, духовная проза при жизни его оставалась неопубликованной". І далей Варапаеў піша, што нават і сучасныя літаратуразнаўцы не могуць поўнасцю асэнсаваць лёс пісьменніка і яго сталую прозу. Ён сцвярджае, што зразумець Гогаля зможа толькі чалавек, які знаходзіцца ў лоне праваслаўнай царквы.

Чытаючы яго біяграфію, заўсёды паўстаюць пытанні. Чаму Мікалай Васільевіч, увесь час працуючы над сабой, ведаючы Біблію, прызнаючы Хрыста як Сына Божага, чаму ён увесь час каяўся, пасціўся, накладваў на сябе розныя абмежаванні, але пры гэтым не адчуваў палёгкі?

Думаю, што многія, як і я, чытаючы "Выбраныя месцы з перапіскі з сябрамі", зробяць для сябе нямала адкрыццяў. Яна — плён роздуму Гогаля, яго задушэўная размова з намі, яго нашчадкамі, пра самае галоўнае: "Не умрёт из нашей старины ни зерно того, что есть в ней истинно русского и что освящено Самим Христом".

А ў адным з дзённікаў Гогаля мы чытаем: "Бог дал мне многостороннюю природу. Он поселил мне также в душу несколько хороших свойств; но лучшее из них, за которое не умею как возблагодарить Его, было желание быть лучшим. Я не любил никогда моих дурных качеств..."

Жаданне быць лепшым — гэта цудоўна! Але як гэта жаданне мучыла многіх сваёй немагчымасцю — і таго ж Гогаля, і Талстога, і іншых...

У школе мы падрабязна вывучаем раман "Бацькі і дзеці" Тургенева. Галоўны герой твора ўсё адвяргае: і прыгажосць прыроды, і мастацтва ("Рафаэль гроша медного не стоит"), і каханне, і жаніцьбу, і Бога. "Что за таинственные отношения между мужчиной и женщиной? Это всё только физиология. Романтизм любви — чепуха, гниль, вздор".

Але да нігіліста Базарава прыйшло сапраўднае рамантычнае пачуццё... І прырода, да якой ён ставіўся, як да майстэрні, адпомсціла яму: заражэнне крыві, тыф, смерць...

Заўсёды са слязамі на вачах чытаю ў класе сцэну смерці Базарава. Бацькі — веруючыя. Перад смерцю сына бацька просіць яго: "Исполни долг христианина!.. Это ужасно, но еще ужаснее... ведь навек, Евгений... ты подумай, каково-то..." — голос старика прервался. По лицу сына поползло что-то странное: "Я не отказываюсь, если это может вас утешить, но подожди звать священника, ведь и беспамятных причащают..."

Тургенеў, падараваўшы нам вобразы хрысціян (Ліза Каліціна, бацькі Базарава), ведаў, што такое жывая вера. Пісаў жа ён перад самай смерцю з Бужываля гарачае пісьмо Талстому: "Друг мой, вернитесь к литературной деятельности! Ведь это дар ваш оттуда, откуда всё другое".

А ў адным з пісьмаў да пані Ламберт ён піша: "Земное всё прах и тлен, — и блажен тот, кто бросил якорь не в эти бездонные волны! Имеющий веру — имеет всё и ничего потерять не может".

А вазьміце творы генія рускай літаратуры Л.М.Талстога. Вывучаючы ў 6 класе "Дзяцінства", выразна чытаю частку 15 твора, дзе гаворыцца аб чыстаце дзіцячай малітвы: "После того, как, бывало, придёшь наверх и станешь перед окном в своём восточном халатце, какое чудесное чувство испытываешь, говоря: "Спаси, Господи, папеньку и маменьку", повторяя молитвы, которые в первый раз лепетали детские уста мои за любимой матерью, любовь к ней и любовь к Богу как-то странно сливались в одно чувство". І далей герой гаворыць, як ён маліўся, каб усім людзям Бог даў шчасця. І вельмі добра, што твор вывучаецца ў школе. Многія ў нашым грамадстве — і дарослыя, і дзеці — не ведаюць, што такое слёзы малітвы, слёзы замілавання, слёзы любові да маці...

А ці не па законах Бібліі напісаны лепшыя творы Талстога — "Айцец Сергій", "Жывы труп", "Пасля балю", "Вайна і мір", "Ганна Карэніна", "Уваскрэсенне"? Давайце ўспомнім Наташу Растову, яе гора пасля смерці Андрэя Балконскага. Як яна пазбавілася ад смутку? Тым, што суцяшала маці пасля гібелі Пеці Растова. Нездарма ў Евангеллі гаворыцца: "Ідзі, раздзялі ніву жыцця з тым, каму яшчэ цяжэй, чым табе..."

А княжна Мар'я? Яна заўсёды з Богам, уся свеціцца хрысціянскай любоўю.

Пераломная сцэна ў рамане звязана з Балконскім. Памятаеце, калі ён ўбачыў высокае неба, убачыў Бога... І ўсе яго славалюбівыя планы здаліся яму нікчэмнымі...

Чытаючы творы Талстога, можна зрабіць вывад — у ім жыў сам Гасподзь. Пісьменніка заўсёды мучыла пытанне пра ганарары: як можна атрымліваць грошы за тое, што гэта дар з неба, ад Бога?

Яшчэ адзін тытан рускай літаратуры XIX стагоддзя, Ф.М.Дастаеўскі, раскрываецца як хрысціянін у такіх творах, як "Браты Карамазавы", "Ідыёт", "Злачынства і пакаранне". Нездарма ў савецкі час Дастаеўскага як рэлігійнага пісьменніка замоўчвалі — і ў школе, і ва універсітэце.

У 1868 годзе Дастаеўскі пісаў з Жэневы С.А.Івановай: "Прекрасное есть идеал, а идеал — ни наш, ни цивилизованной Европы ещё далеко не выработался. На свете есть одно только положительное прекрасное лицо — Христос, так что явление это безмерно, бесконечно прекрасного мира уж конечно есть бесконечное чудо..."

Уся творчасць Дастаеўскага пранізана верай, яго роздумамі аб вечных ісцінах. Пісьменнік заўсёды падкрэсліваў, што царква Божая купляецца толькі праз пакуты.

У рамане "Браты Карамазавы" аўтар праводзіць думку аб свабодзе. Мы пазнаем у творы наш час. Як нам усім надакучыла гэтая гаварыльня пра свабоду! Свабоду грахоў, у палітыцы, у бізнесе, у разгуле парнаграфіі. Як апаганена гэтае прыгожае слова — свабода! А Хрыстос гаварыў аб другой свабодзе: "Ісціна зробіць вас свабоднымі. Калі Сын вызваліць вас, то сапраўды свабодныя будзеце". Чалавек, які прыняў Хрыста, свабодны ад улады граху, ад улады смерці. Успомнім прарочыя словы Дастаеўскага: чалавек шукае не столькі Бога, колькі цуду. І ці не пра наш гэта час, у якім пануюць розныя лекары, варажбіты, экстрасэнсы, пасланцы з іншых планет. Але заўважце: шукаюць цуды толькі бязбожнікі. Дастаеўскі прароча гаворыць, што людзі зневажаюць Бога — але ж як яны пакутуюць ад гэтага! Перад намі — гісторыя вялікай краіны: цяпер мы працягваем пажынаць тое, што пасеялі — бязбожжа, гвалтоўную смерць святароў, братазабойныя войны і многае іншае. Жнём, жнём і жнём і няма каго вінаваціць...

Мы бачым, што героям Дастаеўскага іх сумленне не дае спакою. Колькі мучыўся "моцны" Раскольнікаў, пакуль не раскаяўся! "Чалавек нараджаецца на мукі, як іскры, каб паднімацца ўверх!" — сказана ў Бібліі. Гэта разумелі многія героі Дастаеўскага, гэта разумеў і вялікі пісьменнік.

Сіла Рыксава — героя "Матронінага падвор'я" Салжаніцына — у тым, што ён нікога не баіцца, акрамя Бога. Аднаму яму ён служыць. На словы Ланскога ён адказвае: "Куда меня можно сослать, где бы мне было хуже и Бог мой оставил бы меня? Он везде со мною". Герой жыве строга па запаветах Бога: не ўкрадзі, не падмані. Жыве толькі на тую зарплату, якую яму плаціць дзяржава. Не бярэ хабару, а толькі добрасумленна выконвае свой чалавечы абавязак. У гэтым яго сіла! Якое было б шчасце, каб кожны з нас мог жыць так, як жыў квартальны Рыксаў!

А ці не хрысціянскія запаведзі ляжаць у аснове апавядання Распуціна "Урокі французскай"? Настаўніца Лідзія Міхайлаўна робіць дабро ціха, непрыкметна, каб пра гэта ніхто не ведаў.

Чытаючы пра многіх вучоных, пісьменнікаў, філосафаў, я прыходжу да думкі, што большасць з іх былі веруючымі. І свой талент, свае адкрыцці яны прыпісвалі Богу, а не сабе. У Сухамлінскага ёсць такое выказванне: "Не причиняй своими поступками, своим поведением боли, оскорбления, беспокойства, переживаний другим людям. Умей поддержать, помочь, подбодрить человека, у которого горе". Але ці не пра гэта прасіў нас і наш Вялікі Настаўнік? А яшчэ той жа Сухамлінскі гаварыў, што самая вялікая перамога — гэта перамога над сабой.

Калі ж вяртацца да пытання, ці патрэбна вывучаць у школе Закон Божы, то я прытрымліваюся такой думкі: патрэбна. І чым хутчэй, тым лепш! Гэта самая мудрая кніга на свеце. І якое шчасце адчувае чалавек, якому адкрываецца яе неўміручы свет!

Ніна ГРЫЦУК,
настаўніца Брашэвіцкай сярэдняй школы Драгічынскага раёна.

Кнігі, якія паступілі ў Рэспубліканскую навукова-педагагічную бібліятэку

573651. Актуальные проблемы воспитания и обучения детей с нарушением слуха / М-во образования Респ. Беларусь; Акад. последиплом. образования: Бел. гос. пед. ун-т им. М.Танка; Под ред. Т.И.Обуховой. — Мн., 2000. — 37 с.

Сборник состоит из статей, которые включают в себя научно-практический материал по обучению и воспитанию детей дошкольного возраста с нарушением слуха. В них раскрываются основные направления работы по развитию слухового восприятия, формированию речевых умений, развитию игровой деятельности у детей.

573150. Андрэева Е.Г. Асвета ў старажытнай Беларусі і Вялікім княстве Літоўскім: Вучэб. дапам. / Бел. дзярж. пед. ун-т. — Мн., 2000. — 46 с. — Бібліягр.: с. 45.

Раскрываюцца актуальныя праблемы гісторыі асветы і педагагічнай думкі у старажытнай Беларусі пачынаючы з IX ст. і заканчваючы сярэдзінай XVIII ст. Вывучэнне матэрыялу дапаможніка паспрыяе паглыбленню ведаў па такіх праблемах, як стварэнне і развіццё старабеларускай пісьменнасці і на яе аснове асветы.

573349. Ах, карнавал! / Ред.-сост. Л.И.Жук. — Мн.: Изд. ООО Красико-Принт, 2000. — 128 с. — (Праздник в шк.).

В книге представлена подборка современных сценариев проведения в школе встречи Нового года. Издание адресовано детям среднего и старшего школьного возраста, а также педагогам и родителям. Может быть использовано как в репертуаре школьных театров, так и любым школьным коллективом.

572586. Бадмаев Б.Ц. Психология в работе учителя: В 2 кн. Кн. 1: Практ. пособие по теории развития, обучения и воспитания. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. — 233 с. — (Психология для всех). — Библиогр.: с. 227-233.

Рассматривается возрастная педагогическая и социальная психология как научная основа практической методики обучения и воспитания школьников. Излагаются некоторые теоретические вопросы психологии развития, обучения и формирования личности.

572587. Бадмаев Б.Ц. Психология в работе учителя: В 2 кн. Кн. 2: Психол. практикум для учителя: развитие, обучение, воспитание. — М.: Гуманит. изд. центр Владос, 2000. — 158 с. — (Психология для вcх).

Содержатся конкретные методики изучения уровня развития психических процессов школьника при помощи тестов и опросников, в также психологические задачи и вопросы для развития обучения и воспитания, различные педагогические ситуации, контрольные вопросы для психологического самообразования учителя.

571619. Бархерит Г.Я. Осложненное поведение подростка и некоторые подходы к его преодолению в условиях открытой воспитательной системы / Бел. фонд соц. поддержки детей и подростков "Мы — детям"; Акад. последиплом. образования. — Мн., 2000. — 27 с.

Раскрываются некоторые причины возникновения осложненного поведения подростков, пути его преодоления и коррекции, представлены модель открытой воспитательной системы, программа психолого-педагогического сопровождения учащихся.

572005. Беларускі фальклор у школе. 2 клас: Дапам. для настаўніка / Аўт.склад.: І.І.Сучкоў і інш. — Мн.: Беларусь, 2000. — 175 с.: іл. — Бібліягр.: с. 166-170.

У дапаможніку абагульняюцца пошукі навукова-даследчага калектыву "Этнашкола" і вопыт некаторых школ па выкарыстанні фальклору на ўроках беларускай мовы, матэматыкі, фізкультуры, а таксама разглядаюцца тэатральна-гульнёвыя формы беларускага фальклору.

571812. Буза М.К. Введение в архитектуру компьютеров: Учеб. пособие для студентов по специальности "Информатика" вузов. — Мн.: БГУ, 2000. — 253 с.: ил. — Библиогр.: с. 248.

Рассматриваются архитектурные решения выпускаемых и перспективных компьютеров. Анализируется семантический разрыв между существующими принципами архитектур компьютеров и окружением пользователя. Описываются особенности защиты информации в компьютерах и исследуются нетрадиционные методы кодирования данных.

571526. Галай О.М. и др. Экзамен по немецкому языку: Пособие для абитуриентов, школьников, учащихся курсов иностр. яз. / О.М.Галай, В.Н.Кирись, М.А.Черкас. — Мн.: ТетраСистемс, 2000. — 271 с.

Представлены задачи курса, особенности его преподавания, использование учебника, практические работы с географической картой и глобусом, краеведческие работы, описаны учебные экскурсии на местности. Даются методические советы по изучению нового материала по всем разделам и темам.

573118. Григорьев А.Д., Кожурова М.А. Социальная работа на Беларуси с несовершеннолетними преступниками: история, проблемы, тенденции / Мин. междунар. образоват. центр. — Мн., 2000. — 71 с. — Библиогр.: с. 66-70.

Настоящее учебное пособие — одна из первых попыток анализа социальной работы на Беларуси с несовершеннолетними преступниками, детьми и подростками.

572395/д. Дубнищева Т.Я., Пигарев А.Ю. Современное естествознание: Учеб. пособие. — М.; Новосибирск: ИВЦ "Маркетинг"; ООО "Изд-во ЮКЭА", 2000. — 159 с.: ил. — Библиогр.: с. 146-149.

Пособие отличается современным подходом к теме, доходчивостью изложения и отражением самых последних достижений космологии, физики, химии, биологии, информатики. В основе группировки материала и его изложения лежат принципы системного подхода, синергетики, глобального эволюционизма.

573293. Иванов Ю.А. Воспитание творческой личности: дидактический аспект: Моногр. — Брест, Изд-во Брест. ун-та, 2000. — 168 с.

В данной монографии делается попытка определить, что представляет собой творческая личность в период завершения среднего образования и как достичь результата в учебно-воспитательном процессе общеобразовательной школы. Рассмотрены результаты экспериментальной работы.

572232. Красновская В.А. Организация внутришкольного контроля по географии. — Мн.: БГУ, 2000. — 78 с. — (Б-ка учителя).

В издании подробно изложены особенности современной программы по географии, определены главные задачи географического образования, содержание и структура каждого курса. Книга поможет увидеть современный урок географии во всем многообразии, сложном развитии.

571442. Медведев В.А. Теоретико-методические основы оздоровления школьников средствами физической культуры в неблагоприятных экологических условиях / Гомел. гос. ун-т. — Гомель, 2000. — 130 с.

Содержится материал о моделировании параметров физического воспитания школьников, о содержании и структуре уроков физкультуры с оздоровительной направленностью в условиях радиационного загрязнения среды.

572825. Методика преподавания русского языка в школе: Учеб. для студентов пед. вузов / М.Т.Баранов, Н.А.Ипполитова, Т.А.Ладыженская, М.Р.Львов; Ред.: М.Т.Баранов. — М.: Academia, 2000. — 362 с. — (Высш. образование). — Библиогр.: с. 322-323.

Изложены вопросы теории обучения школьников русскому языку по всем разделам и темам программы. Все проблемы теории обучения русскому языку рассматриваются с позиций современного уровня развития научной методики и опыта работы передовых учителей.

573337. Минаева В.М., Шарапова И.А. Путешествие в мир родной природы: Пособие для учителей нач. кл. / Худож. В.Г.Мищенко. — Мн.: Універсітэцкае, 2000. — 142 с.

Данное пособие поможет расширить и углубить знания по разделам школьной программы по курсам "Человек и мир", "Мая Радзіма — Беларусь", а также при преподавании раздела "Путешествие по Беларуси" из курса по выбору "Основы речевой культуры". Оно включает материал о природе Беларуси, ее заповедниках и заказниках и др.

573610. Основная гимнастика и игры для младших школьников / М.Н.Маркович, Н.М.Гузов, С.Н.Гузов; Витебск. гос. ун-т им. П.И.Машерова. — Витебск, 2000. — 48 с.

Представлены доступные младшим школьникам различные виды упражнений основной гимнастики: подвижные игры, эстафеты, которые можно использовать учителям физкультуры и начальных классов общеобразовательных школ, а также во внеурочных занятиях.

572894/д. Петросов Р.А. и др. Методика обучения естествознанию и экологическое воспитание в начальной школе: Учеб. пособие для студентов сред. пед. учеб. заведений / Р.А.Петросов, В.П.Голов, В.И.Сивоглазов. — М.: Академия, 2000. — 176 с. — (Пед. образование). — Библиогр.: с. 174-175.

В пособии показаны основные методы, формы и средства организации учебного процесса по естествознанию, даны практические рекомендации для подготовки к урокам и внеклассной работе. Проанализированы современные учебные программы по предмету.

572234. Скатецкий В.Г. Профессиональная направленность преподавания математики: теоретический и практический аспекты. — Мн.: БГУ, 2000. — 159 с. — Библиогр: с. 149-159.

Изложена целостная концепция профессиональной направленности преподавания математики на факультетах нематематического профиля. Раскрыто содержание концепции и указаны пути ее реализации.

573025/д. Социальная работа с ребенком и семьей: Пособие для учителей, соц. педагогов и специалистов органов охраны детства / С.С.Бубен, Е.А.Гапонцева, Г.Д.Дылян и др.; Сост. С.С.Бубен. — Мн.: Нар. асвета, 2000. — 175 с.

В пособии подробно излагаются основные направления семейной политики и защиты детства в Швеции и Республики Беларусь, а также опыт социально-педагогической и социальной работы с детьми и семьей в обеих странах.

573132. Технология соломоплетения: Пособие для учителей эксперим. шк. / А.Ф.Журба, В.Р.Мамчиц, Г.Н.Кухаренко и др.; Нац. ин-т образования Республики Беларусь. — Мн., 2000. — 127 с.: ил.

Издание включает краткие сведения из истории соломоплетения, знакомит с организацией рабочего места, инструментом, приспособлениями, основным и вспомогательным материалом, а также содержит подробное описание технологии выполнения основных видов плетенок и изготовления некоторых изделий.

573104. Тимоховец Е.А., Яскович А.Г. Обучение физике в 7 классе: Технол. подход: Учебн.-метод. пособие для учителей / Нац. ин-т образования Респ. Беларусь. — Мн.: Адукацыя і выхаванне, 2000. — 67 с.

Работа содержит описание технологичного подхода к обучению физике, который предполагает общую гуманистическую направленность обучения, снижение нагрузки на ученика, обеспечение развития личности ребенка в процессе обучения и др. Предлагается вариант его конкретной реализации в 7-м классе и методические комментарии к урокам.

573127. Журба А.Ф., Велишкевич Н.А. Токарные работы в курсе "Технолоия": Пособие для учителей эксперим. шк. / Нац. ин-т образования Респ. Беларусь. — Мн.: 2000. — 139 с. — Библиогр.: с. 138.

В пособии рассматриваются приемы работы при осуществлении токарных операций. Содержатся инструкционно-технологические карты на выполнение основных технологических операций, осуществляемых на токарно-винторезных станках и предусмотренных школьной программой.

571697. Шебеко В.Н. Формирование личности дошкольника средствами физической культуры / Бел. гос. пед. ун-т. М., 2000. — 178 с.

Освещаются теоретические основы проблемы развития и формирования личности дошкольника. Обосновывается концепция физического воспитания, способствующая достижению благоприятного уровня развития двигательных функций и становления ребенка как личности в период от 4 до 6 лет.

573344. Шумская Л.И., Завадская Ж.Е. Основы воспитательной работы с учащейся молодежью: Учеб. пособие. — Мн.: Універсітэцкае, 2000. — 190 с.

Цель издания — раскрыть психолого-педагогические возможности и пути реализации воспитательной работы в условиях среднего специального и профессионально-технического учебного заведения. При написании пособия использовались исследования отечественных и зарубежных психологов и педагогов.

Заўтра — Міжнародны дзень музеяў

Шлях да вытокаў

Першы на Беларусі школьны музей каляндарна-абрадавых традыцый пачаў працаваць у Палатоўскай сярэдняй школе Полацкага раёна.

На яго ўрачыстае адкрыццё з'ехаліся навукоўцы, педагогі, народныя майстры са сталіцы і розных куткоў вобласці. Сустрэўшы гасцей духмяным караваем, гаспадары наладзілі для іх падарожжа ў свет непадробнай беларушчыны. Юныя палатоўцы ўразілі ўсіх жывой цікавасцю да сваёй спадчыны, россыпам самабытных талентаў.

Пра жыццё сваёй невялікай сельскай школы (130 вучняў, 18 настаўнікаў) яе дырэктар Ядвіга Баева распавядала з непрыхаваным гонарам. Тут падабраўся творчы калектыў сапраўдных прафесіяналаў, штогод бываюць медалісты, пераможцы навуковых конкурсаў, выпускнікі паступаюць у прэстыжныя ВНУ, вяртаюцца дадому добрымі спецыялістамі. Ядвіга Іванаўна не скардзілася на праблемы, а заахвочвала калег да аптымізму. Зборам лекавых траў ці металалому, працай на школьнай зямлі ды сваім падворку, дзе ёсць два трактары, конь, некалькі свіней, вучні і настаўнікі зарабляюць грошы і на рамонт, і на святы, і на экскурсіі ў сталічныя тэатры, музеі, цырк.

Далучыць дзяцей да культуры сяла, навучыць іх бачыць у сялянскай працы прыгажосць і высакароднасць — адна з галоўных задач педагагічнага калектыву. Праз адзінства ведаў і выхавання настаўнікі імкнуцца дапамагчы сваім вучням рэалізавацца як асобам. Бо як птушку не змусіш лётаць без абодвух крылаў, так і выпускнікоў школы не выправіш у свет аднакрылымі.

Зрэшты, аднакрылым у гэтай школе можа застацца хіба што апошні лянотнік. Астатнія — возьмуць разгон для палёту ў разнастайных гуртках і секцыях і не пазбегнуць уплыву самага істотнага — нацыянальна-патрыятычнага накірунку выхавання.

Клубам "Спадчына" ў Палацы ўжо больш як 10 гадоў кіруе настаўніца беларускай мовы і літаратуры Л.Хацкевіч. За ўсё, што спасціглі за гэты час яе выхаванцы, за тое, якімі яны сталі людзьмі, Людміле Аляксееўне трэба шчыра падзякаваць і нізка пакланіцца. Часам штатныя супрацоўнікі многіх устаноў не робяць таго, што зрабіла гэтая апантаная жанчына ціха і непрыкметна, не чакаючы званняў і ўзнагарод.

Агеньчык любові да роднай спадчыны, як прызналася Людміла Аляксееўна, у ёй запаліў вядомы фалькларыст Рыгор Шырма. А палатоўскія вятры ўжо раздзьмулі яго ў вогнішча, святлом якога гаілі свае душы дзесяткі яе гадаванцаў. Разам з любімай настаўніцай яны запісвалі ад палатоўскіх бабуль народныя песні, прыпеўкі і прыгаворы, мянушкі, танцы, вывучалі гісторыю навакольных вёсак і помнікаў, вялі летапіс роднага краю, збіралі каштоўныя рэчы народнага побыту. Не проста фіксавалі — імкнуліся аднавіць напалову страчанае: самі вучыліся спяваць і вадзіць карагоды, ткаць, вышываць, вязаць, распісваць велікодныя яйкі, рэканструявалі старажытныя абрады. Гуртковая дзейнасць натхняла школьных паэтаў, і нараджаліся вось такія радкі:

Смялее на вачах,
званчэе рэхам крокаў
Святы народны шлях
да згубленых вытокаў.
І як на тайны ўрок ідзем,
складаем гімны
Праз векавы паўзмрок
на споведзь да Радзімы.

Думаю, талент аўтара згаданых радкоў Наталлі Клімавай мог бы дадаць ёй тыя паўбала, якіх не хапіла пры паступленні на філфак Віцебскага педуніверсітэта.

Мяркуючы па ўсім, нітка традыцый, што звязвае пакаленні і перадае нашчадкам зашыфраваную мудрасць продкаў, для палатоўскіх школьнікаў не перарвалася, многія з іх навучыліся звяраць свае ўчынкі з тымі правіламі, якія адвеку тварылі парадак на нашай зямлі. Нездарма намеснік дырэктара саўгаса "Палата" Лідзія Батура, выступаючы на ўрачыстасцях, дзякавала школе за дачку, выхаваную "ў духу спадчыны", і паабяцала, што саўгас будзе ўсяляк падтрымліваць ініцыятывы нястомнага дырэктара і настаўнікаў, бо без школы — няма будучыні.

Адкрыццё ў Палаце музея каляндарна-абрадавых традыцый ператварылася ў своеасаблівы семінар па абмене вопытам абласнога ўзроўню. Яго арганізатар Алег Куржалаў з Віцебскага аб'яднання пазашкольнай работы павіншаваў калегаў з вялікай творчай удачай у галіне краязнаўства і беларусазнаўства.

У ліку створаных раней экспазіцый (куток сялянскай хаты, вясковы падворак, куток памяці мастака-земляка І.Хруцкага) музей стаў вынікам высакароднай і плённай працы сяброў гуртка "Спадчына". А стварала яго ўся школа: самі клеілі сцены і столі шпалерамі, абівалі тканінай, размяшчалі экспанаты.

Сярод іх ёсць і надзвычай каштоўныя. Гэта, напрыклад, ручнік-набожнік канца XIX стагоддзя. Падобныя рэчы намеснік дырэктара па навуцы Полацкага гісторыка-культурнага запаведніка Тамара Джумантаева паабяцала зафіксаваць у музейных дакументах. Дарэчы, у свой час Л.Хацкевіч далучылася да стварэння Полацкага музея ткацтва, а цяпер, працягваючы традыцыі супрацоўніцтва, загадчыкі аддзелаў запаведніка Надзея Філатава і Вольга Краско распрацавалі навукова-мастацкую канцэпцыю для Палатоўскага музея.

Наведаць музей варта хаця б з прычыны яго унікальнасці. Запрошаны на адкрыццё з Мінска прэзідэнт Таварыства беларускай школы кандыдат філалагічных навук Алесь Лозка павіншаваў палатоўцаў з першай на Беларусі ўдалай спробай ажыццяўлення перспектыўнай ідэі. "Наш каляндар, — сказаў ён, — найбольш архаічны і кансерватыўны. Да яго нярэдка звяртаюцца іншыя еўрапейскія народы (немцы, італьянцы), каб зразумець нейкую з'яву сваёй культуры. Тое, што ў еўрапейцаў даўно страчана, у нас — захавалася і жыве".

— З улікам актыўнасці настаўнікаў і вучняў, — гаварыў на адкрыцці выкладчык этналогіі Полацкага дзяржуніверсітэта Уладзімір Лобач, — Палатоўскі музей мае стаць не толькі статычнай экспазіцыяй рэчаў, якія калісьці былі ва ўжытку, а творчай пляцоўкай, дзе народная традыцыя, а менавіта яе стрыжань — каляндарныя святы, набудзе новае жыццё...

Якое — вам цудоўна распавядуць юныя палатоўскія экскурсаводы Ірына Лучына, Алена Спірыдонава, Ірына Смыкава, Алена Йыгі. Яны не проста пералічаць восем асноўных свят і абрадаў гадавога цыкла беларусаў, але і дадуць каштоўныя парады, як вызначыць заўтрашняе надвор'е, што можна рабіць у пэўны дзень тыдня, як засцерагчы хату ад ліха. Малодшыя школьнікі парадуюць вас прыгожымі спевамі, а выпускнік школы студэнт гістфака Полацкага дзяржаўнага універсітэта Сяргей Качарагін (дарэчы, сын Людмілы Хацкевіч) засцеражэ ад бяспамяцтва: калі не ведаеш, адкуль прыйшоў, то не ведаеш, і куды пойдзеш. Сяргей прапануе пазнаёміцца з радаводам сваёй сям'і па бацькоўскай лініі, які сам вывеў аж да сёмага, а хацеў бы яшчэ і да дзесятага калена. Ён нагадае: калі ў трэцім пакаленні вы маеце восем прадзедаў і прабабак, то ў пятым будзеце мець трыццаць два, а ў дзесятым — 1024 суродзічы.

Самыя разнастайныя пачуцці апануюць вас у гэтай школе-музеі, якую варта было б зрабіць творчай пляцоўкай па вывучэнні традыцыйнай культуры. Не будзе толькі суму і шкадавання. Магчыма, вы нават пазайздросціце годнай самадастатковасці гэтых людзей, што не пакутуюць на комплекс правінцыйнасці, а так спакойна трымаюцца свайго адметнага, быццам ведаюць нешта недаступнае нам. Вы ад'едзеце з вёскі Палаты, што стаіць на рацэ, якая дала назву і старажытнаму Полацку, а недзе там, у закуточках памяці, яшчэ доўга будуць гучаць радкі песні Наталлі Клімавай:

Ідучы па дарогах спадчыны
Кожны дзень, кожны век,
Чысціню запаветаў
матчыных
Беражы, чалавек...

Ларыса МАЛАШЭНЯ,
карэспандэнт абласной газеты "Народнае слова".

Першыя краязнаўчыя чытанні

Музеі, як вядома, бываюць розныя — дзяржаўныя, грамадскія. Але асаблівае месца сярод іх належыць школьным краязнаўчым музеям, таму што асноўнай іх функцыяй з'яўляецца выхаванне падрастаючага пакалення. У наш складаны час вельмі важна навучыць дзяцей любіць Бацькаўшчыну, сваю родную зямлю, быць гаспадаром на ёй.

У сталіцы сёння працуюць 74 музеі — 63 у школах і 11 у ПТВ. Ганаровае званне "народны" прысвоена 12 музеям. Курыруе работу ўсіх музеяў у школах і ПТВ Мінскі гарадскі турысцка-экалагічны цэнтр, дзе аддзелам краязнаўства загадвае Валянціна Іванаўна Яргольская.

У музеях сярэдняй школы № 25 і ПТВ № 9 машынабудаўнікоў адбыліся першыя гарадскія краязнаўчыя чытанні, прысвечаныя Міжнароднаму дню музеяў. Мэта чытанняў — абагульненне вопыту лепшых педагогаў-краязнаўцаў Мінска па выхаванні школьнікаў і навучэнскай моладзі на духоўных каштоўнасцях беларускага народа, знаёмства са шматлікімі формамі і метадамі, якія выкарыстоўваюць педагагічныя калектывы ў гэтай высакароднай працы.

Пачаліся чытанні ў сярэдняй школе № 25. Іх удзельнікі пазнаёміліся спачатку з выставай, што была арганізавана ў актавай зале. Агульным эпіграфам да яе сталі словы Уладзіміра Караткевіча "У падзеях мінулага — нашы карані. А дрэва без кораня не можа існаваць, і тым больш прыносіць плады." На выставе былі прадстаўлены альбомы, газеты, творчыя работы вучняў па некалькіх накірунках. Напрыклад, экспазіцыя да 200-годдзя А.Міцкевіча змясціла карту Беларусі з указаннем мясцін, звязаных з жыццём і творчасцю Міцкевіча, малюнкі вучняў, зробленыя на ўроках беларускай літаратуры, вучнёўскі часопіс "Каханне ў жыцці Міцкевіча" і інш.

Тэматычная экспазіцыя "Наш край" была прадстаўлена рубрыкамі "Гісторыя з намі побач", "Валуны — помнікі прыроды і гісторыі", "Радзіма Якуба Коласа", "Мірскі замак", "Чаму Менск стаў Мінскам" і інш. З вялікай цікавасцю знаёміліся настаўнікі з лепшымі вучнёўскімі работамі на тэмы "Патрыёты Бацькаўшчыны", "Наш Заводскі раён". Перад удзельнікамі краязнаўчых чытанняў выступіла дырэктар сярэдняй школы № 25 Валянціна Віктараўна Абрамовіч. Яна паведаміла, што ў 25-й школе з паглыбленым вывучэннем замежнай мовы 8 гадоў дзейнічае арганізацыя "Школьнае брацтва", вучні 8-10 класаў працуюць у экалагічным клубе, створаны музей беларускага побыту, фальклорна-этнаграфічны ансамбль "Спадчына".

Настаўніца беларускай мовы і літаратуры Аліна Казіміраўна Пахвалёная ўзначальвае школьны краязнаўчы музей і кіруе фальклорна-этнаграфічным ансамблем "Спадчына". Адзін з асноўных напрамкаў дзейнасці настаўніцы — работа па фарміраванні нацыянальнай самасвядомасці вучняў, якая праводзіцца на базе музея беларускага побыту. Тут вывучаюць як матэрыяльную культуру (жыццё, прылады працы, адзенне, хатняе начынне), так і духоўную спадчыну (звычаі, святы, абрады, павер'і, легенды, гульні, песні) нашай краіны.

Улетку летам 1987 года Аліна Казіміраўна разам з вучнямі паехала ў сваю родную вёску Галаўцы Нясвіжскага раёна Мінскай вобласці. Вяскоўцы аддалі дзецям рэчы, якія захоўваліся многія дзесяцігоддзі на гарышчах. Вынікам гэтага паходу і стала адкрыццё этнаграфічнага музея ў школе. На наступны год была наладжана фальклорна-этнаграфічная экспедыцыя ў вёску Зялёная Дуброва Барысаўскага раёна. А праз год вучні разам з настаўніцай пабывалі яшчэ і ў вёсцы Брэсцкія Мядзельскага раёна. Шмат прадметаў сялянскага побыту, прылад працы для ткацтва і для апрацоўкі льну прывезлі яны з паходаў. Усяго ў музеі на сённяшні дзень налічваецца 460 экспанатаў.

Музей мае вялікае практычнае значэнне ў рабоце класных кіраўнікоў і настаўнікаў усіх прадметаў. Тут вельмі часта праходзяць урокі, і дзеці заўсёды ідуць сюды з ахвотай. У іх, як правіла, узнікае жаданне самім нешта знайсці ў час летніх канікулаў, прынесці ў музей.

У выніку пошукавай работы аформлены ўжо 4 альбомы клуба "Спадчына". У іх прадстаўлены лепшыя вучнёўскія сачыненні, здымкі найбольш каштоўных экспанатаў і іх апісанні, вынікі дзейнасці па мэтавых праграмах турысцка-краязнаўчай экспедыцыі "Наш край" і інш.

Працяг краязнаўчых чытанняў адбыўся ў ПТВ № 9 машынабудаўнікоў, дзе ўдзельнікаў гасцінна сустрэлі дырэктар Аляксандр Барысавіч Куўшыннікаў і яго намеснікі Яніна Іосіфаўна Макарэвіч і Юрый Савельевіч Корчык, а таксама кіраўнік музея настаўніца гісторыі Таццяна Пятроўна Нечыпар. Тут дзейнічаюць тры музеі. Музей тэхнічнай творчасці створаны з выставы прыкладной і тэхнічнай творчасці. Этнаграфічны музей "Беларуская хатка" вырас з этнаграфічнага кутка — вынік захаплення Яніны Іосіфаўны. Матэрыялы і экспанаты для музея педагог разам з вучнямі збіралі ў час паездак на працу ў вёску. У музеі праводзяцца ўрокі і пазакласныя мерапрыемствы — конкурсы эрудытаў, літаратурныя віктарыны, вусны часопіс "Зоркі Белае Русі", агляд вучнёўскіх газет і інш.

Музей баявой і працоўнай славы ПТВ № 9 адкрыўся ў маі 1984 года да 40-й гадавіны вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Гэтаму папярэднічала вялікая пошукавая работа вучняў на чале з былым дырэктарам Г.Н.Шыбко. Заслуга кіраўнікоў школы ў тым, што яны збераглі музей у гады "перабудовы". Асноўная экспазіцыя музея размешчана ў дзвюх залах. Першы напрамак работы — гісторыя баявога шляху 283-й Гомельскай стралковай дывізіі, якая вызваляла тэрыторыю аўтазавода. Другі напрамак — баявы шлях партызанскай брыгады "Смерць фашызму!", якая прымала ўдзел у вызваленні Мінска і будаўніцтве МАЗа. У музеі ёсць стэнд, прысвечаны работнікам вучылішча — удзельнікам вайны. Захоўваюцца сапраўдныя карты баявых дзеянняў, ваенныя "трохкутнікі", пахавальныя, лісты з фронту з пячаткамі "Прагледжана ваеннай цэнзурай" і інш.

У другой зале музея размешчаны экспанаты па гісторыі вучылішча, здымкі яго лепшых работнікаў, а таксама выпускнікоў (6 з іх загінулі ў Афганістане). Матэрыялы музея пастаянна выкарыстоўваюцца ў вучэбнай і пазакласнай рабоце. У залах музея праводзяцца інтэграваныя ўрокі (гісторыя Беларусі, сусветная гісторыя, літаратура, эканоміка, дапрызыўная падрыхтоўка), урокі мужнасці, сустрэчы з ветэранамі — выпускнікамі вучылішча воінамі-інтэрнацыяналістамі, конкурсы, алімпіяды, навуковыя канферэнцыі і інш. Тут узнагароджваюцца пераможцы конкурсу "Лепшы па прафесіі" і конкурсу афганскай песні. Музей захоўвае і развівае народжаныя ў вучылішчы традыцыі. Знаёмства першакурснікаў з гэтай навучальнай установай пачынаецца таксама ў музеі. Створаны пры ім атрад "Міласэрнасць" арганізуе шэфскую дапамогу ветэранам вайны і працы, віншуе іх са святамі. Вучні ўзялі шэфства над магіламі ветэранаў вучылішча, 283-й Гомельскай дывізіі, воінаў-інтэрнацыяналістаў. Традыцыйным стаў паход па маршруце "Мінск-Трасцянец-Стайкі-Мінск". Штогод у гадавіну вызвалення Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў група "Пошук" выязджае на традыцыйную сустрэчу ветэранаў партызанскай брыгады "Смерць фашызму!" у вёску Юр'ева Смалявіцкага раёна. Дзверы музея заўсёды гасцінна адчынены для вучняў гарадскіх школ, работнікаў МАЗа, калег з ПТВ.

Удзельнікі краязнаўчых чытанняў выказалі ўдзячнасць арганізатарам за магчымасць даведацца шмат новага, пазнаёміцца з цікавымі педагогамі — энтузіястамі музейнай справы — і пажаданне далей практыкаваць такую форму абмену вопытам краязнаўчай і патрыятычнай работы з дзецьмі.

Наталля КАТОВІЧ,
загадчык аддзялення выхавання Нацыянальнага інстытута адукацыі, кандыдат педагагічных навук, дацэнт.

Трэці, знамянальны...

11 мая 2001 года ў сталічным Доме літаратара адбыўся семінар маладых літаратараў

Гэта ўжо трэці ў найноўшай гісторыі суверэннай Беларусі падобны семінар пад эгідаю Саюза беларускіх пісьменнікаў і Дзяржаўнага камітэта па друку Рэспублікі Беларусь. Але ягоную знамянальнасць сёлета вызначыла не гэтая шчаслівая, у тым ліку і для беларускіх літаратараў, лічба "3" (традыцыйна: у беларускай літаратуры тры класікі-заснавальнікі, у пачынаючых беларускіх паэтаў найбольш моцнай атрымліваецца менавіта трэцяя кніга і г.д.), а некаторыя спадарожныя гэтаму мерапрыемству акалічнасці. Так, напярэдадні семінара вярнуўся з "палітычнага выраю" на радзіму старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Уладзімір Някляеў, які палічыў сваім абавязкам павітаць удзельнікаў, акурат "пад падзею" пабачыла свет доўгачаканая і ў многіх сэнсах унікальная "Анталогія маладога верша" (пад рэдакцыяй легендарнага кіраўніка літаб'яднання "Літаратар" Алеся Масарэнкі). І, можа быць, самае галоўнае — семінар маладых літаратараў з'явіўся адмысловай рэпетыцыяй семінара літаратараў "сталых", гэта значыць з'езда Саюза беларускіх пісьменнікаў, які мае адбыцца 29 мая.

Зрэшты, ва ўсім астатнім усё было гэтак, як і належыць быць творчаму семінару маладых і апантаных адзінай ідэяй людзей: сустрэчы з вядомымі пісьменнікамі і галоўнымі рэдактарамі нашых перыядычных выданняў, канструктыўныя заняткі на творчых секцыях (паэзія, проза) і, вядома ж, бясконцыя пытанні малодшых да старэйшых і чытанні, чытанні, чытанні...

Што да мяне асабіста, дык асабліва запомнілася выступленне Уладзіміра Някляева перад юнымі творцамі. Спачатку выказаўшы сваю ўпэўненасць у тым, што беларуская літаратура, маючы гэткія моцныя маладыя сілы, не загіне ніколі і будзе паспяхова развівацца і надалей, Уладзімір Пракопавіч прыгадаў эпізод з апавядання аднаго фінскага празаіка: на беразе ракі сядзяць два мужыкі, пра нешта сабе гамоняць, і тут да іх падыходзіць незнаёмы; пачынае ім расказваць пра міжнародныя справы, палёты ў космас, палітычную сітуацыю і гэтак далей — на старонак дваццаць; урэшце незнаёмец сыходзіць, і адзін мужык у другога пытаецца: "Слухай, а хто гэта быў?" — "Не ведаю, балбатун нейкі...".

Галоўная думка старшыні Саюза беларускіх пісьменнікаў стала відавочнай з далейшых слоў: "Ёсць дзве прычыны існавання літаратуры. Першая — мова. І другая — недасканаласць чалавека. На свеце няма прарокаў, бездакорных, бясспрэчных. Таму што любы чалавек бачыць свет скажоным — скажоным па тым простым законе праламлення святла. Свет — гэта ягоная люстэрка. І адзіная магчымасць убачыць свет нескажоным — гэта зноў адбіць яго ў іншым люстэрку. І для чалавека ў гэтым сэнсе найлепшае люстэрка — гэта іншы чалавек. Вось такімі адбіткамі і займаемся ўсе мы з вамі, маладыя і сталыя літаратары. І гэта найшчаслівейшы занятак, найлепшая доля, якая толькі можа быць у жыцці чалавека. І калі сёння запытацца, чым займацца: толькі гэтым ці, можа быць, яшчэ і нечым іншым, — я б, канешне, параіў, маючы свой вопыт: толькі гэтым... Ды калі сёння мы будзем займацца толькі гэтым, то можа аказацца такая сітуацыя, што не будзе дзеля чаго і дзеля каго гэтым займацца..."

Не ведаю чаму, а мне неяк міжволі пасля гэтага выступлення ўспомнілася колішняя славутая "нашаніўская" дыскусія і незабыўнае купалаўскае — "Не да пацераў, калі хата гарыць!" Магчыма, і не да месца...

Семінар маладых літаратараў сабраў каля сотні пачынаючых творцаў. Цікава, дарэчы, што на гэты раз кандыдатаў ва ўдзельнікі вылучалі не толькі рэгіянальныя аддзяленні Саюза беларускіх пісьменнікаў, але і некаторыя навучальныя ўстановы нашай краіны, у прыватнасці Беларуская акадэмія мастацтваў і Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры.

Пераможцамі па выніках за 2000 год сталі: Валерыя Кустава і Янка Лайкоў (дыпломы І ступені), Вікторыя Салаўёва і Андрэй Паўлухін (дыпломы ІІ ступені), Ірына Шаўлякова і Юрась Барысевіч (заахвочвальныя прэміі).

Свята літаратуры доўжылася толькі адзін дзень, але і яго хапіла на тое, каб у сэрцах усіх ягоных юных удзельнікаў засталіся незабыўныя на ўсё жыццё ўспаміны, а ў душах іхніх настаўнікаў — непахісная ўпэўненасць, што ім ёсць на каго абаперціся і ёсць каму даверыць свае адвечныя Веру, Надзею, Любоў...

Мікола ЧЭМЕР.

Раім пачытаць

Прынцэса з тусоўкі

Памылка настаўніка падчас абарочваецца ці паламаным лёсам, ці (як у рэцэнзуемай кнізе) нечым непапраўным у дачыненні да выхаванца. А жыць усім хочацца радасна, шчасліва... Пра гэта — кніга Яўгена Хвалея "Прынцэса з тусоўкі", якая выйшла ў выдавецтве "Беларуская энцыклапедыя" ў серыі "Школьная бібліятэка" (ШБ).

Падзеі разгортваюцца наступным чынам. Школу абляцела страшэнная вестка — вучаніцу 9 "С" класа Вераніку Рагозіну, нязменнага старасту класа, выдатніцу, актывістку, знайшлі мёртвай.

Чаму ж такое здарылася? Хто адважыўся зрабіць замах на чалавека, які толькі што ступіў на сцяжынку жыцця? І чым больш паглыбляешся ў тэкст, тым больш выразней абазначаюцца ўмовы, у якіх апынуліся героі, — настаўнікі, вучні і іх бацькі, удзельнікі тусовак, супрацоўнікі следчых органаў, выхавальнікі і педагогі папраўча-працоўных калоній і г.д.

У цэнтры ўвагі аўтара — класічны трохкутнік закаханых вучняў — Вераніка Рагозіна, Вадзім Цэхановіч і Таня Касмылёва. Кожны з іх надзелены пэўнымі здольнасцямі, мае свае схільнасці, індывідуальныя рысы характару.

Вераніка, хоць і расла ў няпоўнай сям'і, служыла прыкладам паводзін і паспяховасці для ўсіх вучняў школы. Дзяўчынка моцна кахае аднакласніка Вадзіма, у характары якога шмат няўстойлівага, няпэўнага. І як бы ў процівагу ім выступае Таня, яна таксама моцна кахае Вадзіма. У ёй сканцэнтраваліся многія адмоўныя рысы, але разам з тым яна вызначаецца цэласнасцю натуры, цвёрдасцю і рашучасцю ў дасягненні пастаўленай мэты. Сярод мноства вучняў, герояў аповесці, балай што ёй адной аўтар удзяліў так многа ўвагі. А з дарослых з ёю ў гэтым сэнсе можа параўняць толькі класнага кіраўніка Антаніну Фёдараўну Міранович, якая пастаянна трымала ў полі педагагічнага зроку паводзіны Тані.

Многія ж настаўнікі ў лепшым выпадку абмяжоўваліся нейтральным стаўленнем у адносінах да наравістай... вучаніцы. Пераважная ж большасць з іх асуджала як паспяховасць Тані, так і яе ўчынкі. А яна, можа, як ніхто іншы з вучняў, патрабавала да сябе асаблівай увагі. Чаму?

Ды хаця б таму, што ад прыроды яна імпульсіўная, надзелена схільнасцю да авантурызму, які можна паспрабаваць вытлумачыць генетычнай спадчыннасцю. Але, як тое звычайна бывае ў жыцці, таямніцы адкрываюцца значна пазней, калі паправіць што-небудзь людзі не могуць, бо гэта засталося ўжо па-за межамі іх магчымасцей.

Варта прыгадаць задуму са знішчэннем хамячкоў, якую надзвычай адмыслова ажыццявіла яна, ды яшчэ і не сваімі рукамі. А тое, што намазала клеем спінку настаўніцкага крэсла? Абліла кампотам з-за рэўнасці Вераніку і ўляпіла звонкую аплявуху Вадзіму. Кахаючы Вадзіма, пасталася ўцягнуць яго ў тусоўку "Пацукі", жорстка яго шантажыравала, склала страшэнны па дзікунству план расправы над Веранікай.

Уладарная, скрытная, помслівая, Таня ўцягнула ў арбіту сваіх злачынных дзеянняў вялікую колькасць знаёмых. Фінал жа аказаўся вельмі гнятлівы, цяжкі.

І толькі тонкая душа прафесійнага педагога — Антаніны Фёдараўны — прадчувала нешта нядобрае. Прадказаць жа гэтае "нешта" яна не магла. Спрабуючы наладзіць добрыя адносіны з Таняй, запрасіла яе ў кафэ. І хаця спавядальнай гаворкі не адбылося, але першы крок быў зроблены.

Іншыя настаўнікі заставаліся ці абыякавымі да паводзін сваёй выхаванкі, ці дазвалялі сабе нават антыпедагагічныя ўчынкі...

Настаўніца прыродазнаўства, напрыклад, запатрабавала, каб хамячкоў даглядалі толькі тыя, хто не мае двоек. Відаць, гэта можна лічыць першапрычынай стварэння нейкай элітнай групоўкі, няхай сабе і ў маштабах пакуль што класа. Гэта пазней у жыцці кожны сутыкаецца з камсамольскай, партыйнай, а цяпер і прадпрымальніцкай элітай. Пра гэта вельмі дакладна сказалі Ільф і Пятроў: "Піва і ракі дастаюцца толькі членам прафсаюза".

Гіпатэтычна чытач можа меркаваць аб тым, як у далейшым фарміраваўся характар Тані Касмылёвай, калі б яе не пазбавілі магчымасці разам з усімі даглядаць хамячкоў. Здаецца, у гэтым надзвычай банальным рашэнні настаўніцы закладзена праграма будучых злачынстваў дзяўчынкі.

Калі быць дакладным, то гэта быў не першы, а другі этап у станаўленні агрэсіўных паводзін Тані. Першы, як заведзена здавён у чалавечым грамадстве, зроблены дома, дзе маці купляла ёй усё самае моднае і дарагое. Такім чынам, юная душа звыклася з тым, што ва ўсім яна павінна лідэрстваваць, кіраваць і камандаваць. На ўроках жа адзнакі ставяць не за фасон і кошт адзення, у якім з'явіўся ў школу, а ўсяго толькі за веды. Таня ж іх не мела, ды і не імкнулася да набыцця такога багажу. Так пачала віцца вяровачка дрэнных паводзін, лагічным канцом якіх стала часовая ізаляцыя ў спецПТВ. У школе ж пачалося "ўсяго толькі" з адлучэння Тані ад хамячкоў, а ў далейшым жыцці закончылася адлучэннем ад грамадства.

У гэтым прыватным выпадку за педагагічную слепату расплаціліся сваім жыццём Вераніка і Таня, а Вадзім — паламаным лёсам. Ці не празмерна дорага давялося разлічвацца бязвінным вучнёўскім душам за памылкі сваіх настаўнікаў? Калі школьнікі не заўсёды асэнсавана здзяйсняюць учынкі, на што дае ім права іх узрост, то тым, хто мае намер стаць настаўнікам, трэба ўсебакова абдумаць і ўзважыць свой выбар жыццёвага шляху.

Тое, што кніга "пайшла ў народ", што яе з захапленнем чытае вучнёўская моладзь, сведчыць пра тое, што аўтар добра ведае школьнае жыццё, праблемы падлеткаў. А значыць, у твора добрая будучыня.

Валянцін ЛЯШЧЫНСКІ,
член Саюза журналістаў Беларусі.

Фестывалі



Яркая старонка школьнага жыцця

Настаўніка матэматыкі Мікалая Пятровіча Майсюка добра ведаюць многія жыхары Капыльшчыны. Працуе ён у Капыльскай дапаможнай школе-інтэрнаце. Да ўсяго ж і вялікі аматар паэзіі, піша вершы. Па яго ініцыятыве вось ужо некалькі гадоў запар праходзіць фестываль мастацкай самадзейнай творчасці вучняў "Агні юнацтва".

Падставай для чарговай сустрэчы з Мікалаем Пятровічам стаў яго званок. Прыемны голас педагога, што гучаў з тэлефоннай трубкі, на сакавітай беларускай мове запрашаў на чарговы фестываль "Вытокі". З гэтай нагоды і наведаўся я днямі ў Слабадакучынскую адзінаццацігодку. Тут сустракалі таксама гасцей з Лясноўскай і Старыцкай сярэдніх школ. 35 юнакоў і дзяўчат выпускных адзінаццатых класаў сабраліся ў прасторным калідоры, часова пераабсталяваным у глядзельную залу.

Праграма была разнастайнай. Спявалі прыпеўкі, выконвалі цыганскі танец, інсцэніравалі казку, вялі ўпартую барацьбу за прызавое месца ў гульні "О, шчаслівчык".

Пытанні і заданні да конкурсаў распрацаваў сам арганізатар дзеі М.П.Майсюк. Ён жа быў і вядучым.

Дзеці расказвалі пра вёскі, дзе яны жывуць, пра знакамітых землякоў, адказвалі на пытанні са школьных курсаў геаграфіі, хіміі, фізікі, матэматыкі, рускай і беларускай моў і літаратур, пра вядомых вучоных, папулярных спевакоў і музыкантаў, паэтаў і пісьменнікаў.

Гэтая сустрэча застанецца ў памяці вучняў і педагогаў яркай старонкай іх школьнага жыцця.

Мікалай ЛОСІК,
арганізатар аддзела адукацыі Капыльскага райвыканкама.

НА ЗДЫМКУ: М.П.Майсюк сярод вучняў.

Фота І.ІГНАТЧЫКА.

Выконваючы абавязкі галоўнага рэдактара Пётр ЮДО

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
Рэгістрацыйны нумар 370.
ДЗЯРЖАЎНАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА "ДОМ ПРЭСЫ". 22 00 13, МІНСК, вул. Б.ХМЯЛЬНІЦКАГА, 10-а

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-40-63; аддзелаў: школ, адукацыйных інавацый - 36-43-62, праблем выхавання, навукі - 36-43-71, 36-90-63; інфармацыі - 36-41-55; ВНУ і тэхнікумаў - 36-44-25; прафтэхадукацыі, пісьмаў і сацыяльных праблем - 36-44-25; культуры - 36-41-55

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.

Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.

Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны Святлана БЕНЬ.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220041, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Замова №2696
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 16.5.2001 г. у 18.10
Наклад 30.000 паасобнікаў.